

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Breve mellem front

og hjem

1864

Udgivet af Mogens Weitemeyer

MUSEUM TUSCULANUMS FORLAG

Breve mellem front og hjem 1864

Breve
mellem front og hjem
1864

Breve til og fra
Waldemar Weitemeyer
under felttoget 1864

udgivet af Mogens Weitemeyer

MUSEUM TUSCULANUMS FORLAG
KØBENHAVNS UNIVERSITET 1995

Breve mellem front og hjem 1864

© Museum Tusulanums Forlag & Mogens Weitemeyer 1995

Sats & layout: Ole Klitgaard

Sat med Adobe Garamond 10,5/12

Trykt hos AiO Tryk a-s, Odense

ISBN 87 7289 284 6

Bogens illustrationer består af fotos (i familiens eje)
og træsnit gengivet fra Illustreret Tidende 1864
Billedkopierne er fremstillet af Det kongelige Biblioteks Atelier

Udgivet med støtte fra VELUX-fonden af 1981

Museum Tusulanums Forlag
Njalsgade 92
2300 København S

INDHOLD

Forord 7

Indledning 9

Kort historisk baggrund 9

Familien Weitemeyer 12

Familien Weitemeyer og brevene 13

Om brevsamlingen 14

Brevene 1-42 15

Noter til de enkelte breve 115

Illustrationer og kort 117

Register 118

FORORD – et meget personligt forord

Da min far (Rudolph) Erik Weitemeyer og jeg, Mogens W., i 1937 var på cykletur i Danmark, nåede vi Sønderborg, hvor vi af museumsinspektør Raben fik at vide, at min fars onkel Waldemar var blandt de 5-6 officerer, for hvem der ikke var rejst nogen sten, da man ikke nøjagtigt vidste, hvor de var faldet. Min far mente, at der måske var oplysninger at hente fra de breve, der var kommet til hjemmet. Denne brevsamling gik i sin tid via en kvindelig linie til landsretssagfører Knud Koch. Han lånte os brevene, og det lykkedes derved at identificere stedet. På samme tid fik min mor (Margit Weitemeyer), der gennem sit arbejde i Røde Kors under Første Verdenskrig havde fået øvelse i læsning af gotisk skrift, lejlighed til at afskrive brevene. – Knud Koch insisterede senere på, at selve samlingen af breve skulle følge en, der bar familiens navn, hvorfor han overlod brevene til min far.

Brevsamlingen er bemærkelsesværdig ved, at den indeholder breve fra såvel fronten som hjemmet, således at den giver et indtryk af de to verdener, der bestræber sig på at holde forbindelsen mellem den nære familie ved lige.

Under udarbejdelsen af manuskriptet fik jeg megen hjælp af min nu afdøde kollega forskningsbibliotekar mag. art. Helga Vang Lauridsen, og siden har Maja Weitemeyer deltaget i arbejdet.

Jeg vil gerne her udtrykke min tak over for Det kongelige Bibliotek og dets personale for den beredvillige hjælp, jeg har modtaget. Ligeledes tak til VELUX-fonden af 1981, der har muliggjort bogens trykning.

Mogens Weitemeyer
oktober 1994

INDLEDNING

Kort historisk baggrund

Treårskrigen 1848-1850

I 1848 gik der en bølge af frihedsbevægelser over Europa. Den medførte bl.a., at kongeriget Danmarks borgere af den nys tiltrådte kong Frederik den 7. fik løfte om en fri forfatning, som det følgende år udmøntedes i en grundlov. I hertugdømmerne Slesvig og Holsten, der var knyttet til kongeriget gennem en personalunion, resulterede frihedsbevægelsen i et krav om løsrivelse fra Danmark. Fra dansk side ønskede man et konstitutionelt kongedømme, der tillige omfattede Slesvig, »Danmark til Ejderen« (grænsefloden mellem Holsten og Slesvig). Før slesvig-holstenerne fik svar på deres krav, var oprøret brudt ud i slutningen af marts 1848. Insurgenterne – som oprørerne dengang kaldtes – blev støttet af Det tyske Forbund, der bestod af flere af de tyske stater og Østrig, men ikke Preussen.

Krigen varede til 1850. Ved stormagternes hjælp blev der etableret våbenhvile i 1848 og 1849. Da der også var frihedsbevægelser i de tyske stater, blev deres støtte til oprøret mere valent i de sidste år. Da fjenden i 1849 havde besat hele Jylland, lykkedes det danskerne, der havde trukket store styrker sammen ved Fredericia, at tilføje tyskerne et bemærkelsesværdigt nederlag (6. juli). Det afsluttende slag ved Isted i 1850 blev nok en sejr p.gr.a. den danske overmagt – men de danske tab var meget store. Det lykkedes stormagterne (England og Rusland) at etablere en fred i 1850. Stormagternes interesse i at bilægge konflikten i treårskrigen bevirkede, at man nærrede en fortrøstning om, at det samme kunne komme Danmark til gavn i 1864.

Mellemløbet

Skønt stormagterne havde ydet deres støtte til Danmark på betingelse af, at man ikke forsøgte at knytte hertugdømmet Slesvig tættere til kongedømmet, begyndte politikerne i 50'erne at tage Ejderpolitikken op igen. Det var muligvis påvirket af Ruslands nederlag i Krimkrigen, og de tyske staters tilsyneladende indbyrdes konflikt. Dertil kom, at England – nok lidt ubetænksomt – havde signaleret støtte til Danmark i en eventuel krig mod Tyskland.

Hvis politikerne forberedte en krig, så var militæret åbenbart ikke forberedt derpå. Hvad man måtte have lært af treårskrigen, blev ikke udmøntet i bedre våben. Man havde bestandig forladere og glatte geværløb, ikke bagladere og de riflede geværløb, som den kommende fjende var udstyret med. Forladerne indebar en større risiko, da de ikke kunne lades i helt liggende stilling, hvilket var en af bagladerens fordele. Den anden var et hurtigere tempo i affyringen af skuddene. Hvad der gjaldt for geværene, gjaldt også for de langtrækkende kanoner, hvor de riflede løb forøgede projektilens rækkevidde. Det var som om man i den danske befolkning troede sig sejrs sikre, fordi der levede en myte om »Ånden fra 48«, der havde gjort sejren vis i treårskrigen.

1864

I 1863 døde Frederik den 7., den sidste konge af den oldenborgske slægt, uden at efterlade sig arvinger, hvilket for hertugdømmerne blev en gunstig lejlighed til at frigøre sig fra kongedømmet.

Fornemmelsen af at Slesvig i højere grad var forbundet med kongeriget medførte bestræbelser for at indlemme Slesvig i riget, uagtet man ved fredsslutningen i 1850 havde forpligtet sig til at lade hertugdømmerne være selvstændige inden for riget. Denne helstatspolitik, hvor kongeriget og Slesvig skulle sammenknyttes til eet rige, stod konseilpræsident C.C. Hall i spidsen for. Den nye konge, Christian den 9., nølede med at underskrive helstatstraktaten. Hall følte sig svigtet og kastede i dette afgørende øjeblik i landets historie tøjlerne fra sig, og D.G. Monrad måtte overtage konseilpræsidentposten. Han

var med sine manisk-depressive tilbøjeligheder næppe den mand, der var bedst egnet til at styre et land i krig.

Preussen var imod helstatstraktaten, omend Bismarck i den så et påskud til at påføre Danmark krig. I den følgende krig fik Preussen følgeskab af Østrig, der ikke ville lade Preussen være ene om slagmarken. Danmark fik ikke støtte fra stormagterne eller Sverige, men stod ene i krigen. – Dog vidner mange sten ved Dybbøl om de frivillige skandinaver, der faldt der.

Den preussiske hær havde udviklet en strategi, der skulle føre hæren hurtigt og overraskende frem til slagmarken. Men den danske general de Mezas tilbagetog fra Dannevirke bragte nogen uorden i planerne; den danske hær blev reddet fra overrumpling og felttoget trak ud. I København var man rystet over tilbagetoget og fratog de Meza hæreledelsen. Selv om krigens udfald gav tyskerne sejren og danskerne led nederlag ved Dybbøl (18. april), havde danskerne dog alene i Dybbøl holdt stand i 2½ måned.

Efter nederlaget indtrådte en våbenhvile med fredsforhandlinger. Indtrykket af den heltmodige kamp ved Dybbøl kunne måske have stemt stormagterne velvilligt og givet en gunstig fred. Regeringen ønskede imidlertid at fortsætte krigen i et forfængeligt håb om en bedre stilling, og da man ud på sommeren sluttede fred, mistede vi Holsten og hele Slesvig op til Kongeåen.

Tabene var ikke så store som man havde kunnet vente, en stor del døde af de sygdomme, de pådrog sig under felttoget.

Hvad der siden fulgte...

For Preussen blev krigen mod Danmark afprøvning af stridskræfterne og første led i en række krige med det formål at udvide riget.

Alliancen mellem preusserne og østrigerne varede kun et par år; og af brevene fremgår det, at danskerne var opmærksomme på det kølige forhold, der allerede i 1864 herskede mellem de preussiske og østrigske tropper. I 1866 rykkede preusserne mod østrigerne og vandt slaget ved Königgrätz, og efter kun 3 uger havde Preussen sejret.

Preusserne provokerede Frankrig, der følte sig mere og mere truet. Det 3. kejserdømme var imidlertid ikke tilstrækkeligt forberedt, da det i juli 1870 under Napoleon III indledte krigen mod Preussen. Man håbede fra dansk side på revanche, men den preussiske sejr i krigens begyndelse førte til udstedelsen af en neutralitetserklæring. Allerede halvanden måned efter krigens begyndelse, den 1. september 1870, blev franskmændene og deres kejser indesluttet i Sedan og det franske kejserdømme bragt til fald. Krigen førte til udråbelsen af Det tyske Kejserrige i Versailles' spejlglassal i 1871.

Først efter den Første Verdenskrig fik Danmark i 1920 en del af Slesvig tilbage ved en afstemning afholdt af stormagterne.

Familien Weitemeyer

I 1811 indvandrede *Ludwig Weitemeyer* (i brevene omtalt som bedstefader) fra Hannover til København, hvor han slog sig ned som smed. En afskrift af hans sidste vilje i brev 13 medtager en del detaljer om familiens indbyrdes forhold.

Hans søn, *Ludwig* (53 år), er far til den lille familie, hvis breve fra 1864 er samlet her. Han havde været kunstdrejer i 1861, fået borgerskab som maskinfabrikant tillige som smedemester (1863). Han døde i 1886. I alle årene bar han på sig et billede af den ældste søn. Familien har siddet i nogenlunde gode kår.

Den ældste søn, *Waldemar* (staves lejlighedsvis med V), er 23 år, cand.polyt. januar 1863, optaget på reserveofficersaspirantskolen, afgik til fronten som aspirant i december 1863. Den 13. april blev han udnævnt til sekondløjtnant.

Den næstældste søn, *Harald*, er 18 år og læser til studentereksamen. *Josephine* er den næst yngste, endnu ikke fyldt 16, og *Carl* er den yngste på 13 år.

Familien Weitemeyer og brevene

Det der er denne brevsamlings særpræg er forholdet mellem sønnen ved fronten og familien hjemme, der lever i den vante tilværelse.

Han ønsker meget, at de vil fortælle ham, hvad der sker derhjemme, thi nok oplever han en del, men han keder sig også, og de fælles oplevelser med familien, vil han gerne følge med i. Det går ganske godt til at begynde med, men efterhånden som tiden går, synes familien hjemme ikke der er så meget nyt at fortælle ham. Samtidig udvikler krigen sig således, at deres ængstelse bliver større. Mens Harald har kunnet mobilisere den – antagelig vanlige – drillende tone dem imellem, bliver han meget afdæmpet, efter at have set en kugle fra Sønderborg. Faderens breve bliver fulde af bekymringer, og selv om han kun skriver dårligt, får han sendt små ønsker af sted, om Waldemar blot vil skrive tit – selv om det kun er kort.

Waldemar vil gerne fortælle alt, hvad han ser, men han lægger en dæmper på sig, efterhånden som krigen udvikling bringer ham i berøring med de farligere aspekter. Han når ned til Dannevirke og er med på nogle udrykninger og på tilbagoget, til Als og i Dybbølstillingen, hvor han oplever den moderne skyttegravskrig, og hvor hans aspirantuddannelse afsluttes og han udnævnes til sekondløjtnant.

Han ved, at han kan berolige sin moder ved at fortælle hvor meget han spiser. Selv om han er forsigtig over for sine forældre, så bryder utrygheden igennem i de sidste breve fra skanse 6 og fra Sønderborgs brand.

Hvad der siden hændte de tre søskende

Den næstældste søn, *Harald Weitemeyer* (1846-1921) mag.art. i historie 1872, skrev Geografisk Haandbog (1886 2. udg. 1913-14), bearbejdede og oversatte til dansk Webers Haandbog i Verdenshistorie (1890-92). Hans hovedværk var Traps Danmark, 3. udgave, som han for størsteparten skrev selv. Opgaven påbegyndtes i 1895 og afsluttedes 1906. Titulær professor i 1909. Påbegyndte 4. udgave af Trap i

1919, men kun to bind forelå ved hans død. (Se Dansk biografisk Leksikon).

Josephine Weitemeyer (f. 1848), der var den længstlevende af de tre søskende, forblev ugift, var i huset hos forældrene og efter moderens død boede hun på Frederiksberg til sin død.

Carl Weitemeyer (1850-1924), 1875 borgerskab som kleinsmedeme-ster, overtog faderens forretning efter dennes død i 1886. 1914 oldermænd for Københavns smedelav, 1905-11 direktør for Arbejdsgiverforeningen. 1911-1918 næstformand sammesteds (se Dansk biografisk Leksikon).

Se iøvrigt Harald Weitemeyer: Stamtavle over Familien Weitemeyer, 1917.

Om brevsamlingen

Brevene mellem Waldemar og hjemmet er *nummererede* med tal i []. Det er den i brevene omtalte nummerrække. Da der desuden var en kuvert med »Breve til Broder Waldemar«, dvs. breve uden for familien, er disse – 8 ialt – sat ind i den første nummerrække og udgør med de første 34 en fortløbende nummerrække, hvis hovedsagelige sorteringsprincip er afsendelsesdatoen.

For at skille de enkelte breve, der ofte består af flere, indledes brevene med *udskrift og poststempel* fra kuverten, hvor disse oplysninger er bevaret.

Ved gengivelsen har jeg holdt mig tæt op ad den oprindelige *ortografi*, men ved manglende bogstaver eller ord er det manglende indsat i skarp parentes [], således at læsningen ikke unødigt sinkes.

Den oprindelige ortografi indeholder eksempler på stavning efter udtalen. Specielt faderen, der ikke mestrer det danske skriftsprog særlig godt, afslører at han i sine udtaleejendommeligheders stavelsesforsøg i visse tilfælde er forud for sin tid.

1 [1]

[Poststempel:] Kiøbenhavn 27-12. 1863

S.T. Hrr Mechanikus L: Weitemeyer
Kjøbenhavn
St. Kongensgad. 17

Jeg har det ganske mageløs pivin. Befinder mig for Øieblikket paa Korsør Hotel Storebelt og skal afgaae derfra imorgen Kl. 4. til Flensborg og derfra til Slesvig. Vi har havt udmærket godt Veir idag og Gaasestegen blev spist ved Ringsted, den gjorde mageløs Lykke tilligemed Cognakken. Imorgen har jeg isinde at tage et Par Underbuxer paa, da det blæser noget. Jeg haaber Alle hjemme befinde sig lige saa vel som Eders

Waldemar

Esk. Hils Bestefader, Bestemoder, og Alle hjemme.

2 [2]

Hr: Aspirant W: Weitemeyer.
1ste Battiri.
Slesvig

Hermed en Pakke
mrkt: W:W:W:

Kjøbenhavn 28de December 1863

Waldemar!

Hermed sendes dig Støvlerne; Moder har kjøbt 2 Par islandske Strømper, da hun hørte, at de skulde være saa gode til de Slags Støvler. Den Kniv og Gaffel som du vilde have, kan ikke faaes i hele Byen, men saa vil nok Moder sende særskilt Kniv og Gaffel til dig. Vi fik dit Brev i Formiddags og jeg skal takke saa mange Gange fra Fader og Moder. Jeg var oppe hos Hersum igaar; jeg skal takke og hilse fra ham. Vi have det Alle godt; skriv snart igjen; her er saa tomt nede paa Værelset. Hilsen fra Alle

Harald

Gid du snart maa blive Leutnant.

Vend om!

[På bagsiden:]

Kjære Ven!

Oprigtig talt er jeg pidsket til at skrive disse Par Ord, men jeg vil dog dertil føie, at jeg villig efterkommer Opfordringen, da jeg veed, at jeg, i hvad Form jeg end kommer til Dig, er Dig velkommen. Dog paa

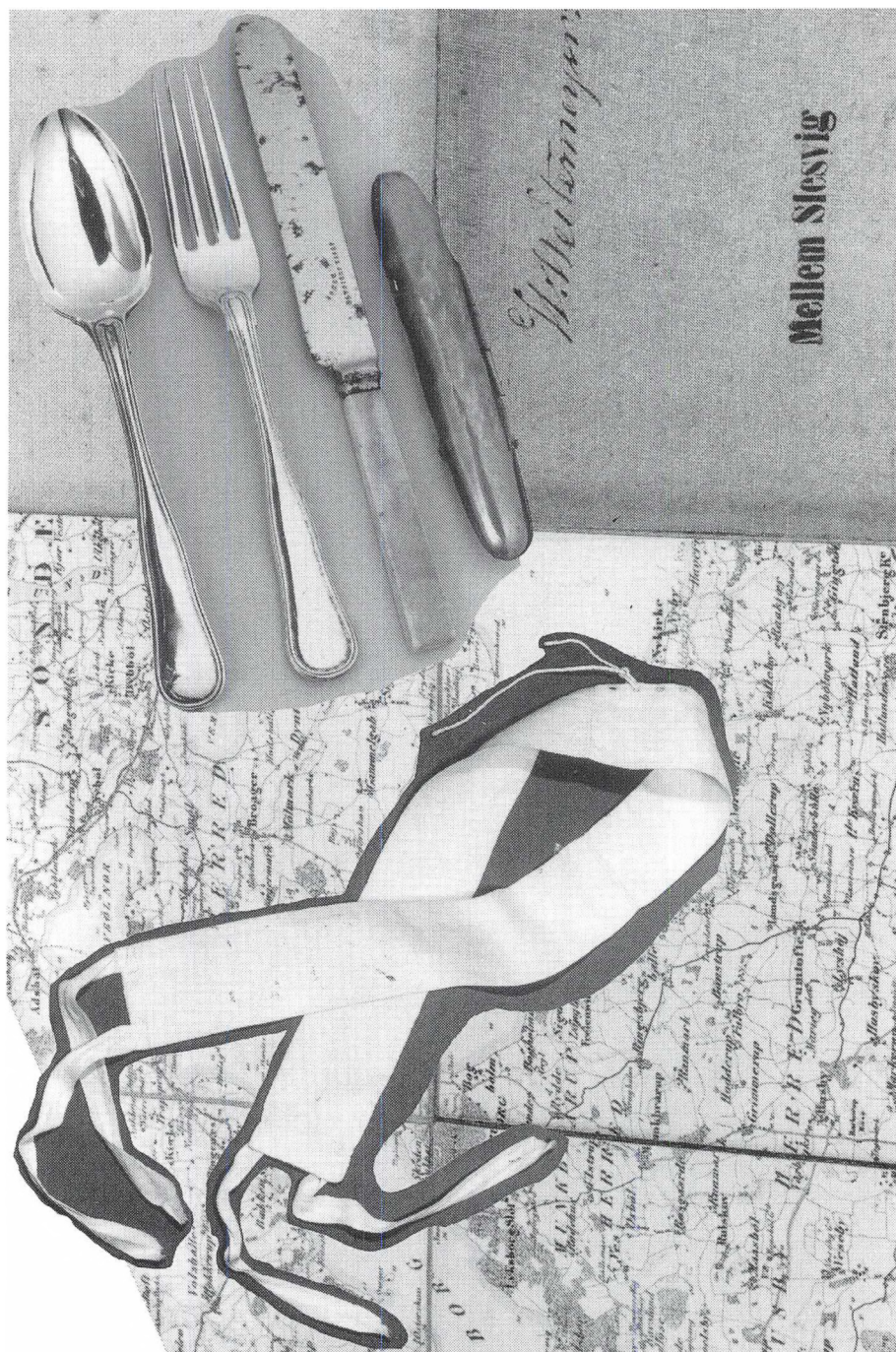
den anden Side fortjente Du, væmmelige Knegt, ikke en Tøddel, eftersom Dit Bakkelsebæst ikke engang har sendt en Hilsen til mig i Dit Brev.

Men for at komme til det, jeg egentlig vil skrive om, – da er jeg kommen i Tanker om, at det vilde være særdeles tjenligt, om man mærkede sit Tøi, og i den Anledning har jeg anskaffet mig nogle Voxdugslapper, og derpaa faaet malet: Regiment, Compagni og mit Navn. Næste Gang faaer Du mere. Lev vel til vi sees og saa lidt endnu. Glædeligt Nyaar,

Din hengivne Ven
Nicolai Olsen.

Din Moder beder at sende Stykket (Embalagen) tilbage
– helst med noget Godt i!

N.O.

Til Waldemars udstyr hørte: spisebestik og cigarettui, pengebælte, samt et stort sammenfoldeligt kort opklæbet på lærred – her er gengivet et opslag.

Waldemar Weitemeyer

3 [3]

[Poststempel:] Schleswig 30-12. 1863

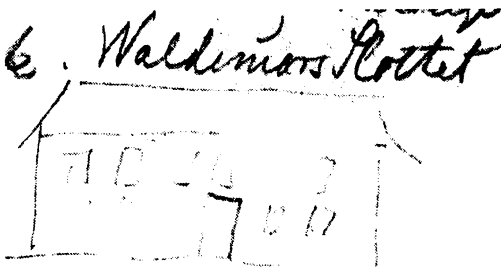
Kjøbenhavn 31-12 Eftm.

S.T. Hrr Mechanikus L. Weitemeyer

Kjøbenhavn

St. Kongensgade. 17

Iaften maa jeg skrive med Blyant, jeg har nemlig endnu ikke faaet Blæk i mit Blækhuus. Nu er Klokken næsten 10; for 2 Timer siden kom vi til Slesvig ved Jernbanen fra Flensborg. Overfarten fra Korsøer til Flensburg var meget heldig, vi havde udmærket godt Veir. Kl. 3 igaarmorges blev der kaldt paa mig, Kl. 4 blev der stillet. Derpaa saa jeg hvorledes Hestene bleve indskibede i de nye Ierntransportbaade, hvoraf vi skulle have 2 med paa Slæbetoug. Derpaa gik vi ombord i Hekla og bort dampede den med os over Store Belt. Farten mellem Fyen og Smaaøerne var ganske deilig. Svendborgsund er da ogsaa med Rette bekjendt for sin Skjønhed. Vi gik ganske tæt ved Øerne saa vi kunde tydelig see Alt i Land; Taasinge saae ud til at være overordentlig smuk. Waldemars Slottet som ligger der paa Øen seer saadan ud; jeg har ingen Farvelade, det skulde ellers have været malet lysebrunt. Vi skulde først til Sønderborg for at landsætte 5te Batteri; da det var gjort seilede vi videre til Flensborg.

Vi kom dertil om Aftenen Kl. 10; Først Kl. 11 var alle Quarteerbilletter uddeelte, Kl. 12 kom [vi] til Hotellet »Statt Hamburg«. Flensborg er en meget net By, der er flere ligesaa nette Bygninger som i Kjøbenhavn, det vil sige private Bygninger. Jernbanen gaar lige ud til Havnen

og Sporet fortsætter langs den ene Side af den. Landet skraaner op paa begge Sider af Fjorden og paa disse Skraaninger er Byen bygget, saa kan I nok tænke jer hvordan den seer ud. Det er en smuk By. Der ligger en voldsom Mængde Militair. – Vi kjørte med Jernbanen fra Flensborg Kl. 2 1/2 og kom først her til Slesvig Kl mellem 7 og 8. Vi maatte trave gennem hele Byen for at komme til vort Qvarteer i den Deel af Byen som kaldes St. Jürgen. Det er første Gang jeg har modtaget Qvarteerbillet. I Korsør og Flensborg har jeg nemlig ligget paa Hotel. –

Det er et ganske udmærket Qvarteer jeg har faaet. Qvarteerbilletten lød paa 1 Officier hos en Particulier Jacob Hansen. Der er stillet 2 Værelser til min Disposition. For Øieblikket er jeg saa mæt at jeg knap gider skrive; jeg har nemlig faaet en udmærket Kjødsuppe; deri Kjødboller og Meel-do –, samt Risengrød og dernæst Fricadeller med Kartofler, Rødbeder o.s.v. – og nu drikker jeg The. Moder kan bare tænke jeg har alene spiiist en halv Snees Kjødboller, hvori der næsten ingen Meel var; de vare udmærkede. – Imorgen skulle vi stille Kl. 7 1/2 for at modtage Heste. Jeg har faaet en Oppasser som kommer imorgen og kalder paa mig, børster mine Støvler o.s.v. – I kan altsaa tænke jeg har det ganske godt. Jeg spiser godt, drikker godt, ligger godt. Kun har jeg frosset om Fødderne i de 3 Dage, men nu skal jeg imorgen hen og see efter mine lange Støvler paa Posthuset. De ere vel afsendte i Søndags. – Naa iaften har jeg ikke Lyst til at skrive mere. Imorgen skal jeg slutte Brevet.

[Med blæk:]

Vi skulle rimeligviis blive her længere Tid. Slesvig lader til at være en kjedelig By, det er forsaavidt uheldigt.

Jeg vilde gjerne vide lidt om hvordan det staaer sig hjemme. Skriv til mig og address.: Brevet til Slesvig 1ste Batteri.

Denne gang er Brevet blevet langt, en heel Reisebeskrivelse, saa langt Brev kommer der ikke hver Gang; Nu skal jeg paa Posthuset og see om Støvlerne, jeg længes svært efter dem.

Lev vel
Waldemar

Hils Alle!

4 [4]

[Poststempel:] Kiøbenhavn 2-1, Form. 11

S.T.

Hrr Mechanikus L: Weitemeyer

Kjøbenhavn.

St. Kongensgade 17.

Slesvig d. 31 Decemb. 63

Tak for Pakken; jeg har lige modtaget den. De islandske Strømper ere ganske udmærkede. Det har i Nat og i Morges frosset omtrent 6 Grader. Her er fuldstændig Vinter. Skeen, Kniven og Gafflen var ogsaa ganske udmærkede, det er en brilliant Idee med den lille Kasse. Hvad Saxe angaaer, saa seer jeg mig nu istand til at kunne laane en Sax ud, for jeg har to – Støvlerne passe; Oeder skulde kun faa lidt Dadel fordi han ikke har lagt Folder i Skafterne, det kan jeg forresten snart faae gjort herovre tænker jeg. Altsaa Tak for det Hele.

Det var da en frygtelig Mængde Aviser [der] var og saa finder jeg i en af Støvlerne et lille Brev fra Carl; det var ret et allerkjæreste lille et, med mange venlige Hilsner, som jeg blev rigtig glad over.

Hvis det ikke er for megen Uleilighed saa send mig snarest muligt min Kappe herover. Det kan ikke være andet, den maa med. Adresseer ligesom Støvlerne, glem bare ikke 1ste Batteri.

Hils Alle hjemme.

Waldemar.

Glædeligt Nytaar!

Hvordan befinder Ministeriet sig?

[Poststempel:] Kiøbenhavn 1-1

Aspirant Weitemeyer
Slesvig. 1ste Batteri

Kjøbnh, d 1. Januar 1864.

Kjære Waldemar!

Efter at have vændet med Længsel, Var det en glæde for os alle, at modtage paa Aarets 1ste Dag et Brev fra Dig og see der i, at Du har det godt og er ved Helsen. Det har været for mig og Moder lige som vie manglede noget, aller mest naar vie kom ned paa 1ste Sal. der er ikke hengaaet en time om Dagen uden talen var om Dig. Naar jeg skriver Dig det er det for die Du ikke skal tro at jeg var saa ligyldig ved dien Afreise, men jeg ville ikke at Du skule see det.

Nu er min Bøn til Gud at han vel være med Dig, for dine egne hanlinger er jeg altid Rolig.

Nu nok her om jeg kommer nu fra Møller fra den sædvanlige G[r]atulation. Sagen med Weinrich fik jeg ordnet i gaar Aftes *Nyaarsaften*, og haaber nu nok, at jeg for det første skal faa aldt ordnet. Svendene drak dien Skaal i Aftes.

Vie fik ikke dine Støvler til den bestemte tid, og Mandag aften Kloken 6 1/2 kom vie først paa Posten med Pakken. Dersom du skulle have brug for noget saa skriv blodt, det skal altid strax blive besørget.

Lev nu ret væl og tænk paa os, som Du altid er i vores Tanker.

Du hilset fra os alle

sammen

Dien

Fader – – og Moder

Skriv snart og bliv ikke vredt for at jeg ikke har begyndt med Et godt *Ny Aar*.

Du faaer nok meget at læse her, men desværre kan jeg ikke lade være at besvære dig med mit »Glædeligt Nytaar«. Men i Betragtning af at du skrev saadant et langt Brev, (hvilket i Forbigaaende var til megen Glæde for os) maa du ogsaa have noget for det. Der har Ingen været efter de Triangler, som du omtalte. Hilsen fra Olsen (han skal nok snart derover) og fra Hr. Kallehaug. Siig os, om du maatte betale noget for Pakken. Adieu.

Harald.

Jeg har en Anelse om, at Moder har spist sig rigtig mæt idag, da hun hørte om alle de Boller og Risengrød, du havde faaet.

Glædelig Nytaar, jeg kan ikke skrive mere da jeg er saa kold om Hænderne, thi jeg har været ude hele Dagen.

Josephine.

[faderens håndskrift:]

Inu engang hilses Du fra Bestefader og dine Tander, og et par Kys fra din Moder.

[På selvstændigt ark:]

1ste Januar 1864

Glædelig Nytaar.

Waldemar

Vi har nylig modtaget Dit Brev Fader staaer ved min Side og skriver et andet Brev. Bedstefader har gaaet og glædet sig til idag, for han kunde nok tænke at Du vilde skrive os til. Men Moder hende skulde Du bare have seet hun dansede formelig om da hun hørte at Du havde det godt, og at Du havde spidst 20 Kjødboller. Nu kommer Olsen snart ned og skal skrive for han sidder og ryger paa en bitte Stump Cigar, igaar var han henne at dømme en Man[d] som havde desserteret 2den Gang og som blev dømt til 5 gang 5 Dages Vand og Brød og dertil 50 Slag Rotting. Skriv lidt til Bedstefader, Tante Mille og Tante Emma, hun var gnaven fordi Du havde glemt at sige Farvel til hende som Du havde lovet hende. Kallehaug er en rigtig Kujon kan Du troe, han siger [han] vil til Foraaret stikke af til Paris og senere til Brasilien men jeg haaber han glemmer det for han bliver nok kaldt ind inden at han kommer afsted. Naa der bliver nok ingen Plads til Harald, Olsen og Josephine i det andet Brev for Fader er allerede paa den Anden Side, han er saa ivrig i at skrive saa han neppe kan tale, naar man spørger ham om noget. Jeg har skrevet saa daarligt for jeg er valende om Fingrene thi jeg var med Fine hende hos Bedstefader idag hvor vi igjen [fik] Gaasekjød til Middag, Olsen vilde først ikke spidse noget men da han først begyndte saa gik den som om det var smurt.

Lev vel

Carl

Skriv snart igjen for der blev saadant et Liv, da Brevet kom.

Nu maae jeg ikke lægge dette ind i det andet Brev men jeg vandt i
aftes 7 Skilling saa kan jeg selv kjøbe et Frimærke og sende Dig paa
Brevet.
Levvel.

Nu fik jeg alligevel Lov dertil.

Glædelig Nytaar.

Levvel for sidste Gang

Carl.

Harald, Josephine, Carl og Waldemar. – Billedet er taget efter Waldemars død, og fotografiet af ham (se s. 19) er indmonteret.

6 [01]

Den 2de Januar 1864

Vil De imorgen anmode Capt Bjerning, om Batteriet ikke kan faae Ministeriets Kundgjørelser efter No. 82, og de siden den 25' f. M. udgaaede Artilleribefalinger, da Batteriet siden dets Afmarsch fra Kjøbenhavn Intet har faaet deraf.

Bruus

7 [6]

[Poststempel:] Kiøbenhavn 3-1

Aspirant Weitemeyer
Slesvig. 1ste Batteri

3de Januar 1864

Waldemar!

Tak for det sidste Brev. Fader mener, at du skulde vente noget, forat see om du behøver Kappen; herovre siger man snart Krig, snart Fred; men hvis du endelig vil have Kappen, kan du skrive saa hurtigt som muligt igjen. Vi have det alle godt; i Kulden giver vi dig ikke noget efter; man løber allerede paa Skøiter her, og vi kan vel snart gaae til Trekrøner. Hvad det nye Ministerium angaaer, kan jeg [ikke] hitte Rede i det; men det bliver nok ikke gammelt; Fader mener imidlertid, at, da Kongen er reist over til Jer, kan du spørge ham om det, han kan nok give dig Redelighed paa Tingene.

Det er nu akkurat 8 Dage siden, at du reiste. Jeg kommer netop til at huske paa, da Fader og Moder yttrede ved Bordet, at de syntes, at det var et halvt Aar siden du reiste. Hilsen fra Fader, Moder, dine Sødskende, Bedstefader, som blev saa forskrækkelig glad over det lange Brev, og fra en heel Deel Andre, blandt andre Albert Therkelsen og

tilsidst fra Harald.

verte

Det er sandt, Tak fra Tante Emma, fordi du glemte at sige Farvel til hende, da du reiste (Blodigt Ironi).

I dette Øieblik beder Ryberg os hilse dig mange Gange.

8 [7]

[Poststempler:] Feltpost No 1. P. 2 7-1
Kjøbenhavn 9-1

S.T. Hrr Mechanikus L: Weitemeyer
Kjøbenhavn.
St. Kongensgade 17.

Slesvig d. 7/1 64

Idag havde jeg ganske bestemt ventet at faae Kappen og saa faaer jeg et Brev, hvori der staaer at jeg først skal skrive efter den. Fader kan jo nok tænke, jeg skriver ikke efter Kappen uden at jeg behøver den. Det Skidt af en Kappe jeg har den duer ikke, der er ingen Foer i o.s.v. – Jeg havde besluttet at skrive et længere Brev idag, men nu har jeg allerede en Constabel inde hos mig, for at afhente Brevet og bringe det paa Posthuset endnu iaften, saa kan jeg nemlig, saafremt Kappen strax bringes paa Posthuset efter at Brevet er ankommet, have den om 4 Dage. Jeg skal snart skrive igjen (saasnart jeg har faaet Kappen.)

Waldemar.

9 [8]

[Poststempel:] Kjøbenhavn 10-1 1864

Aspirant Weitemeyer

1ste Batteri

Slesvig Merke(?) Adresse

[Indrammet:] Hermed følger en Pakke Værd.38 : W.W.W.

[overstreget]

Kjøbenhavn 9de Januar 64.

Waldemar!

Vi bede saa mange Gange om Forladelse, at du ikke fik Kappen strax sendt over; imidlertid blev det gjort i en god Mening, og nu bliver Kappen sendt bort saa hurtig som muligt. Du har nok faaet 2 Saxe, den ene var Moders, som af Feiltagelse var kommen med i Pakken. Du skriver ikke om, hvordan du har det og hvad du bestiller derovre; det vilde vi saa gjerne vide en lille bitte Smule om (naturligviis i al Kortfattethed). Jeg skal hilse dig saamange Gange fra Bedstefader; han er syg; han har ikke været rigtig rask siden du reiste; ligeledes fra Tante Emma og Mille, som ere meget bedrøvede fordi Bedstefader er syg. Tillige skal jeg hilse fra Pingel, som var oppe at hente nogle Triangler, fra Olsen, som vist ikke reiser før om en Uge, og fra Fabricius; og endelig fra os Alle. Nu haaber jeg, at du ikke er mere vred, naar du faaer din Kappe, og skriver os et pænt Brev til om dit Herreliv derovre; Vi have havt Plukfisk til Middag; Moder vilde gjerne komme noget i Lommerne paa Kappen; men hun [var] bange for det ikke kan holde sig varmt og istedetfor sender hun dig sin Hilsen, ligesom alle vi Andre.

Harald

Waldemar

Du kan troe Bedstefader er saa syg at han neppe kan tale, han har ikke gaaet Iseng i de sidste Nætter men det er dog bedre idag end igaar. Vi skulde have været henne paa Folketeatret at see Magnitissøren, han er morsom kan Du troe; forleden Aften havde han 5 Drengene oppe hos sig (for enhver kan komme derop naar han vil) og saa lod han dem først svømme paa Ryggen paa Gulvet og saa sagde han til dem om de vilde have et godt Æble og gav dem en Kartoffel hver da de saa troede at det hvar Æbler saa spiste de dem. Fader og Moder vilde gjerne have havt at Du skulde have skrevet længere og noget fuldstændigere.

Vi fik førstent dit Brev idag Løwwerdag. Men Adieu nu skal jeg ned og skrive Svendelønnen op at de kan faae Penge.

Levvel Carl

Skriv snart

10 [9]

[Poststempel:] København 13-1

S.T.

Aspirant Weitemeyer

Slesvig 1ste Batteri

Kjøbenhavn d. 13 Januar

Kjære Waldemar!

Ja [ϕ: I]det jeg ønsker at dette Brev maa trefe Dig, ved godt [Mod?] ved god Hälsen og vel til mode.

Er det desvere midt tunge Lod at medele Dig at i Mandags Aften Klok. 8 1/4 En slumrede vor kjære Fader og Bestefader. jeg ved Du Elskede ham lige saa høidt som alle vie andre, men jeg ved ogsaa at Du er alforfornuftig til at Sorgen som jo ramer os alle lige meget skule gjøre dig det for Tung. Som du ledt kan tænke maa jeg besørge ham til det sidste [H]vilestæd. Lev nu redt Vel og Skriv mig snadt til i gjen. Harald skal skrive Dig det omstændeligere. Du maa unskyldte at jeg ikke skriver mer men min Tid tillader det ikke. En ting maa jeg Dog bede dig om, at Du skriver mig [h]vordan Du har det.

Dien Fader

Lev vel og Gud vær med Dig.

Fader har bedt mig om at skrive nærmere om Bedstefaders Død. Strax efterat du reiste, blev Bedstefader syg; i Lørdags var jeg henne til ham og fortælle, at vi havde faaet Brev fra dig; da sagde han, at han saae dig aldrig mere. I Søndags blev det værre og Schwitzer sagde, at Bedstefader maatte nu faae at spise, hvad det skulde være. Om Man-

dagen var han reent uden Bevidsthed, men uden Smerter, som ogsaa Doctoren sagde; han kjendte Ingen; men dog troede de, at det blev bedre med ham. Fader var der næsten hele Dagen. Om Aftenen gik Fader og vilde komme igjen hen ad 10. Imidlertid kaldte Bedstefader Kl. 8 paa Tante og vilde have noget at spise, som han ogsaa fik, og drak noget Viin. Saa blev han lagt op i Sengen igjen og Schwitzer sagde til ham: »Sov vel« og gik saa. Lidt efter Kl 8½, rallede det i Bedstefader, og da Tante kom til, døde han. Han havde om Morgen sagt til Tante, at han skulde vist bort idag. I Aften skal han kjøres til tydske Kirke og begraves paa Søndag Kl. 2.

Med min Hilsen

Harald

11 [10]

[Poststempler:] Schleswig 16-1-1864
Kiøbenhavn 17(?) -1 Eftm(?) 11

S.T.

Hrr Mechanikus L. Weitemeyer
Kjøbenhavn
St. Kongensgade 17

Fysing d. 14 Januar 64

Kjære Bestefader!

Du længes vist snart efter at see et Par Ord fra mig; det er ogsaa en stor Skam, at jeg ikke har skrevet til dig før nu. Men du kan nok indsee naar man saadan er paa Reise uafbrudt som vi har været siden vi tog fra Kjøbenhavn, saa er der undertiden ingen Tid, undertiden er man træt og som oftest er der ingen Leilighed. Iaften har jeg endelig faaet fat i Papirerne; Grunden dertil er at jeg befinder mig vel for Øieblikket, det vil sige, jeg har igjen faaet et hyggeligt Quarteer; for naar jeg ikke har et ordentligt Quarteer saa vil det ikke rigtig lykkes mig det Skriveri, hvor gjerne jeg endogsaa vilde sende et Brev hjem. Hvordan jeg har havt det i den første Tid veed du naturligviis af de Breve jeg har faaet skrevet til Fader og Moder, hvordan jeg har havt det i den sidste Tid kan du faae at vide i St. Kongensgade og hvordan jeg har det, veed du allerede. Du er vel rask og læser naturligviis Aviserne med en voldsom Appetit for at faae at vide hvordan det staaer sig herovre. Ja der maa du ogsaa hente alle den Slags Oplysninger, for fra mig faaer du ingen af dem. Vi befatter os ikke med den megen Politisering, vi leve i Ro og Fred her ude paa Landet, nyder Landluften o.s.v.

– Skriv snart til mig, Harald kan adressere Brevet for dig.

Levvel

Din

Waldemar

12 [11]

[Poststempel:] Feltpost No. 1 P. 2 [?]

S.T.

Hrr Mechanikus L: Weitemeyer
Kjøbenhavn
St. Kongensgade. 17.

Hermed en Kasse mrkt.: WW. Kjøbenhavn

Slesvig. Fysing d. 15 Januar 64

Kjære Forældre!

Idag har jeg modtaget det sørgelige Brev, der fortalte Bestefaders Død; saasart havde jeg dog ikke troet at han skulde bort. Den Idee han [havde] faaet, at han aldrig skulde see mig mere har vist gjort endeel til at han blev syg. – Jeg har flere Gange tænkt paa at ville skrive ham til, men det er bestandig ikke blevet til noget, førend igaar Aftes; saa fik jeg endelig skrevet et Brev til ham, som skulde have været sendt bort idag tilligemed et til Eder. Jeg har, uagtet det ikke træffer ladet det følges med for at Fader og Moder kan see deraf at jeg har det godt, da jeg skrev det igaar Aftes var jeg nemlig i rigtigt godt Humeur. Hvis det Brev jeg fik idag var kommet igaar havde jeg taget Permission og var reist til Kjøbenhavn for at følge Bestefader, men det kom for seent. – Bring Tante Mille min kjærligste Hilsen og sig til hende, hun skal skrive Noget til mig om Bestefader -

Hvad mig selv angaaer saa har jeg det meget godt; næste Gang jeg skriver skal jeg udførligt fortælle hvordan det er gaet i den sidste Uge, der er forresten ikke skeet andet end en dobbelt Omquartering. Moder maa rigtig lade mig vide hvordan Du har det; Jeg kan nok

vide at Du er rask, men jeg har dog paa den anden Side stor Lyst til at see det rigtigt tydeligt paa Papiret.

Jeg har ikke skrevet saa tidt fordi det Altsammen gaaer den ene Dag som den anden. Vi ligger nu 1½ Miil fra Slesvig i en Bondeby, hvor man ikke kan faa Frimærker, der kommer derfor heller ingen paa denne Gang.

Level

Waldemar

Adresser Brevet som sædvanlig

1. Batteri (Capt. Bruus)

Slesvig.

Kjøbenhavn, 20de Januar.

Kjære Waldemar!

Saa er Bedstefader lagt i Jorden ved Siden af Bedstemoder, som jeg næsten reent har glemt; men jeg tænker, at jeg skal huske Bedstefader længere; thi nu er jeg ældre, og desuden have vi jo hans Portræt. I Søndags saae Familien ham i Kapellet sidste Gang, saa blev Kisten slaet til Kl 1½ og Kl. 2 bare Fader og vore Onkler den ind i Kirken; hvor der først blev sunget af en Sangquartet; da holdt Præsten en Tale; som jeg troer, gjorde et godt Indtryk paa Alle. Derefter blev der sunget et Farvel, hvorpaa Vaabenbrødre bare Kisten ud. Der var mange Mennesker i Kirken, blandt andre den gamle Løwener. Der var næsten 30 Vogne, som fulgte. Begravelsen kostede næsten 66 Daler, som Fader og Onkel Niels betaler. Om Eftermiddagen var en heel Deel af Familien samlet henne i Bedstefaders Leilighed, da Schwitzer havde sendt noget Kage til Tante Mille, for at Familien skulde samles. Du kan tro, man savnede Bedstefader, som ellers har saa travlt, naar vi er derhenne, og leger med vore smaa Fætttere.

Jeg skulde spørge dig, om du har faaet Kappen, Fader beder, om du ikke vil skrive om din Lønning og saadanne Ting, og stoler paa, at du skriver, naar du trænger til Noget. Moder er naturligviis rask, men ønsker dig 100 Gange om Dagen hjemme hos sig, og det gjør vi forresten Alle; naar man saa havde lidt Nytte af at man har sendt dig derover og fik at vide rigtigt hvordan Sagerne stode, men ikke engang det. Jeg skal hilse dig fra os alle herhjemme og fra alle Tanter, Onkler, Fætttere og Cousins.

Harald.

Øverst Waldemars bedstefar Ludwig (1785-1864), nederst faderen Ludwig (1811-1886) og moderen Anna Catharina (1817-1903).

Der er funden et Brev, som Bedstefader har skreven for 3 Aar siden til hele Familien bestemt til at læses efter hans [Død]; det vil Josephine skrive af her, da jeg ikke har Tid.

Kjøbenhavn den 8de Juni 1861

Min sidste Ønske og Villie.

Da jeg har opnaaet den høie Alder af 76 Aar maa jeg vel være betænkt paa at Manden med Leen kan komme hver Dag.

#

Kjære Børn det er jer jo alle bekjendt, at jeg de sidste Aar ikke bringer min Huusleie tilveie og paa Grund deraf maatte gjøre Gjæld. Det er nemlig min ældste Søn Ludwig som har understøttet mig saa at jeg er kommen i en Gjæld af 400 rd hos ham, han har været mig en god Støtte i min Alder, derfor takker jeg ham og Gud lønne ham.

#

Min yngste Søn Niels har heller ikke været ligegyldig imod mig og har viist sig som en god Søn, ogsaa hos ham har jeg gjort Gjæld paa 200 rd. Hans Kone har ogsaa bidraget meget til min Understøttelse, og i skal have min sidste Tak for al den Hjælp som i har undt mig. Hvor det vil gaae mig naar jeg skal leve længer det staaer i Guds Haand.

#

Min yngste Datter Emilie har nu været hos mig i 17 Aar, og har gaaet godt og ondt igjennem med mig saa naar [jeg] dør, staaer hun ene i Verden uden Midler, mit Ønske var da at hun skulde beholde den Seng og de Sengklæder hvori hun ligger i Klædeskab og Komode og hvad der ellers hører hende til.

#

Min gode Emma kjender i alle saa at jeg ikke behøver at gjengive alt det hvad hun har gjort for mig, du har trøstet mig mangan Gang i

min Nød. Saa ønskede jeg at hun skulde have de Sengklæder, hvori jeg nu hviler. Jeg er overbeviist om at Brødrene ikke vil være saa nærgaaende mod jer. Jeg anbefaler jer nu til jeres Brødre at de vil bistaae eder med Raad og Daad naar i trænger til deres Bistand. Gud velsigne Jer.

#

Nu du min gode Lotte hvad skal jeg gjøre mod dig, du har ikke heller staaet tilbage for de andre, men det er tungt naar man ikke har og gjerne vil give, men der bliver vel et lille Stykke til en Erindring. Jeg trøster mig med at du har en Mand og haabefulde Sønner som med Tiden nok vil sørge for dig i din Alder, hav nu Tak for alt det gode som du har gjort mig.

#

Nu miin gode Julius og William i troer vel jeg har glemt jer. Troe mig i er mig ikke mindre kjær som alle de andre ogsaa i har jo ogsaa rakt mig en hjælpsom Haand har i haft Evne som Jeres gode Villie da er jeg overbeviist om. Jeg kan ikke sige noget om min Efterladenskab. De Levende raader over de Døde.

#

Ogsaa mine kjære Svigerdøttre skal have Tak. De har alletider modtaget mig venlig og ingenting har været for godt naar jeg har været hos dem. Lev nu vel og jeg haaber at i maa have Glæde af jeres Børn.

#

De kjære Børn ligger mig nu alligevel [paa] Hjærtet men jeg kan jo ikke haabe at see dem i en Livsstilling, derfor kom ofte ud til min Grav og fortæl mig hvordan i har det maaske kan jeg fornemme jeres Røst og glæde mig, Gud velsigne [jer] allesammen og at i maa blive gode Mennesker til Glæde for jeres Forældre.

#

Nu maa jeg tilsidst anmode jer om kjære Børn at elske den ene den anden og holde sammen som Brødre og Søskende bør være.

#

Hvor jeg nu kommer i Jorden maa Gud vide da jeg staaer blotet uden Midler og kan jo ikke bestemme paa hvilken Maade. Mit Forlangende er ganske simpelt uden stor Bekostning.

Gud være med jer Alle, Amen

[Tilskrift i kanten:]

Jeg er født i en Landsby som hedder Meensen ved Hannoverische Mynden 1784 den 16 Febr og nu bliver [jeg] snart 77 Aar.

Hilset alle mine Bekendte nu Levende.

[Tilskrift i kanten hvor Josephines afskrift begynder:]

Kjære Waldemar jeg skal hilse Dig fra alle Bekjendte.

Selv saa hilset

Dine Forældre

Gud være med Dig.

[Tilskrift i anden kant:]

Skriv os endelig snart og Tidt Din Fader.

Kjære Sørelver!

Jeg har faaet en god Idee igjens og det er
jens de mit fjerns næste god omme hjemm.
Du vilst dejsfende jeg værdig bygget et stort
dagbog; jens for mine egne Blye et fjede
og, krone og jens de er faaet mig, det blev jeg
næststignende faaet kjed af; men jeg de
andre side, mildt jeg tog ej omme engang i
ditens jens et Brev og jens de omme jens.
Det blev er de følgende; jeg skriver engang
indtænkt et Blyt jens jens jens, jens jeg
fortæller om alle mine jens. Det jens i
jens et Blyt jens og jens det blev, jens jeg
og jens et af jens, jens de omme kan je jens.
Et det: det er indtænkt det jens! Det jens jeg
værdig.

Du vilst jeg nok alle længe end det Blyt
jens. Det blev indtænkt jens jens jens
dacofo; vi blev værdig de jens liggende i
St. Stevning. Det jens et et lille jens jens
ligger lige indtænkt Stevning! Et jens indtænkt
i jens et andre omme for jens længe jens Stevning
og i en jens jens jens jens jens jens.

[Poststempel:] Feltpost No 1 P. 1 3-2

S.T.

Hrr Mechanikus L. Weitemeyer

Kjøbenhavn

St. Kongensgade 17.

Fysing pr. Slesvig d. 21 Januar 64.

Kjære Forældre!

Jeg har faaet en god Idee igaar, og det en, som de vil synes rigtig godt om hjemme. De første Dage havde jeg nemlig begyndt at holde Dagbog; saadan for min egen Skyld at sidde og skrive op hvad der er hændet mig, det blev jeg naturligviis snart kjed af; men paa den anden Side, vilde jeg dog gjerne engang i Tiden have et Udtog af hele denne Historie. Den Idee er da følgende: jeg skriver engang imellem et dygtigt langt Brev hjem, hvori jeg fortæller om alle mine Hændelser. Saa faaer I for det Første godt af dem og for det Andet, faaer jeg ogsaa godt af dem, for Brevene kan jo gjemmes. Er det ikke en udmærket Idee hva'! det skulde jeg mene. –

Sidst kom jeg nok ikke længer end til Kjødsuppen. Den blev imidlertid spillet flere Gange dacapo; vi blev nemlig 12 Dage liggende i St. Jürgen. Samme St. Jürgen er en lille By som ligger lige udenfor Slesvig. Vi havde Cantonnements i den, i 2 andre Smaabyer som ligge længere fra Slesvig og i en Herregaard hvor Capitainen var indqvarteret. Der er ikke meget at skrive om de tolv Dage. Den ene Dag gik som den anden. Efterhaanden modtog vi Heste, Kanoner, Vogne o.s.v. Jeg fik saaledes blandt Andet udleveret en voldsom stor Pistol, som jeg slet ikke veed hvordan og hvortil jeg skal bruge. – Det var overordentlig flinke Folk jeg var indqvarteret hos. Manden var

Particulier af Profession og heed Jacob Hansen. Han var for det Første i Besiddelse af en Kone og en pæn lille Datter (Det vil sige hun var ikke mindre end at hun godt kunde lave Mad og sætte den paa Bordet) og for det Andet lod det ogsaa til, at han havde noget i Lommen. Da jeg skulde bort betalte jeg 7 Rbdr. for Kosten i de 12 Dage, vi complimenterede gjensidig hinanden; jeg sagde hvad der var ganske naturligt, at jeg helst vilde blive, og de sagde, hvad der var mindre rimeligt, at de helst vilde ha'e jeg skulde blive; jeg lovede ogsaa i den Anledning engang i Tiden at aflægge et Besøg hos dem; det er imidlertid ikke skeet endnu. – Saa marscherede vi altsaa en Mandag Morgen fra det Cantonnement til et andet, der laa noget længere fra Slesvig /:omtr. 1 Miil:/. Der fik jeg et Qvarteer som var mindre heldigt. Konen, en stor tyk Maskine, var en rigtig So. Mandag Eftermiddag fik jeg en meget god Gaasesteg; men næste Dags Middag fik jeg gule Ærter serverede i et Vadskefad, som inte saa ud til at have været synderligt reent inden Ærterne kom i. Som en Slags Beroligelse fik jeg at vide at man paa Landet ved høitidelige Leiligheder serverer Fløde eller ogsaa Punsch, alt efter Omstændighederne, i en Poet, som imidlertid aldrig blev brugt til et vist Brug. I Begyndelsen troede jeg at det var det samme Vadskefad, jeg havde vadsket mig i om Morgen, men jeg gjorde formodentlig de gode Folk Uret. Jeg betalte dem 2 M. for Kosten pr. Dag og var glad til, da vi skulde væk. Mens vi laa der fik jeg min Hest byttet. Først havde jeg nemlig faaet en lille rød Tingest, et nederdrægtigt undskabsfuldt Bæst; den beed og var nederdrægtig dreven i at slaae Folk med alle fire Been. Engang jeg skulde ride ud til Capitainen, blev den stædig midt paa Veien, gik først i en Grøft, siden havde den nær slaet nogle Ruder ud for mig i et Bondehuus inden jeg fik Bugt med den. Paa Grund af sin Undskabsfuldhed er den blevet degraderet til Færselshest; Færselsvognene ere ganske almindelige Vogne, Hestene kjøres med Liner, de bruges til at transportere Officerernes Bagage og naar man vil kjøre en Tour for sin Fornøielse til Slesvig. Nu har jeg faaet, som sagt, en anden Hest, en mørkebrun Wallak, samme Couleur som Hr. Jordans Hoppe, (Hils Hr. Jordan og hans Kone og ganze Familie) et skikkeligt

Dyr paa 5-6 Aar, der bærer godt, løber godt, seer ganske godt ud, og som jeg i det Hele taget er godt fornøiet med. – Tre Dage bleve vi i det Cantonnement (Byen hedder Skale by), Torsdag Formiddag marscherede vi til det 3de Cantonnement, i Fysing, hvor vi nu ere. Jeg kan kun sige, at jeg troer vi skal blive her længere; jeg kan ikke udbrede mig videre om hvorlænge vi skal blive her eller hvad vi skulle her o.s.v.; det er nemlig i en Dagsbefaling blevet paalagt hele Armeen, for Tydskernes Skyld, ikke at give nogensomhelst Oplysning af den Slags til Familie og gode Venner. Forresten er det min Mening at det kan være ligemeget, for Tydskerne veed vist lige saa godt som vi selv, hvad vi foretager os. – Her i Fysing har jeg igjen faaet et ganske godt Qvarteer. Jeg boer hos en Bonde, der hedder Detlev Petersen, og hvis det kan interessere at høre, som har en Søn paa 19 Aar, som er forlovet med en Pige paa 25 Aar, der har 12000 Daler; det er Noget den Gamle lader til at kunde forstaae. Jeg lever meget ordentligt her, simpelt men reenligt og godt, spiser Ærter og Flæsk hver anden Dag; naar jeg imidlertid vil have Afvexling kan jeg godt faae den. – Om Formiddagen have vi lidt Øvelse, om Eftermiddagen og om Aftenen søger man paa bedste Maade at slaa Tiden ihjel; undertiden tager man ind til Slesvig, enten tilhest eller kjørende, det er forresten ingen ringe Vei, omtrent 1½ Miil; eller man tager i Besøg i et andet Cantonnement hos en eller anden Lieutnant; Forleden Dag var jeg i Mysunde. Tager man ikke en Tour, saa tager man sig en Lur om Eftermiddagen og spiller saa en ¼ Skillings Wist om Aftenen i al Gemytlighed, faaer sig ogsaa en Toddy eller to o.s.v. Jeg kjøbte da jeg kom herover en Flaske Taffelaqvavit, den er næsten heelt væk. Saadant gaar vort Liv herovre, s'omtid kjeder man sig, s'omtid morer man sig, accurat ligesom i Kjøbenhavn.

Jeg har ganske glemt at omtale, hvordan Nytaarsaften blev tilbragt. Jeg traf sidste Dag i det gamle Aar en mærkværdig Mængde gode Venner fra Læreranstalten; vi bleve enige om at tilbringe Aftenen hos Madamme Esselbach. Den samme Madamme, Enke efter Hoteleier Esselbach, blandt Officererne almindelig kaldet Mutter Esselbach, har nemlig et Hotel, Gastwirthschaft, hvor der saagodtsom alene kommer

Officerer, og hvor der ogsaa Nytaarsaften var saa fuldt af dem, at man bogstavelig talt knap kunde flytte en Fod. Couvertet kostede 1 Rdlr; Regimentsmusik var der til, Taler blev der holdt. Saaledes gik den Aften.

En anden Ting har jeg ogsaa glemt nemlig Udrustningshjælpen og Felttillægget. Den første fik vi ikke, Batterierne skulle sørge for vor Beklædning (Batterierne har Ingenting af den Slags), Felttillægget fik vi derimod, det er 12 Rdr. om Maaneden, saa Gagen nu i det Hele er 32 Rdr. 5 Rdr. er Qvarteerpenge, der bliver trukket fra da vi faaer Qvarteer leveret. – Det er kjedeligt at jeg ikke kan sende de 50 Rdr. hjem, men Fader maa for det Første trøste sig med meerbemeldte 20 Rdr som jeg haaber, du snart faaer.

De sidste Breve der ere sendte hjemmefra har jeg faaet i reen galt Orden, saaledes fik jeg igaar et Brev, der fortalte at Bestefader var syg; med det fulgte Kappen, som jeg altsaa har nu og takker for. Den var blevet noget krøllet, men det vil snart udjevnes; forresten er Frosten nu forbi, det regner; men den kommer nok igjen.

Moder kan skjænde lidt paa Harald; han var saa spids i det sidste Brev jeg fik (det fra den 9de). Bagefter kan du klappe ham lidt, for han skriver rigtig godt for sig. Carl skriver ogsaa meget godt for sig, men hans Ortographi troer jeg nok, jeg tør sige er mindre rigtig; men det gjør jo ikke saa nøie; skriv snart igjen, hvad Carl?

Jeg kan nok mærke at Josephine snart overrasker mig med et lille nysseligt Brev; er det inte snart færdigt? Jeg venter med Længsel paa det.

Fader, du maa skrive hvordan det staaer med Familiens Sager; der er naturligviis flere Ting, der skulle ordnes nu. Det er min Mening, og vist ogsaa din, at Alt hvad Bestefader har efterladt burde overgives til Tante Mille; hun har i saamange Aar gaaet saa smukt om Bestefader, at jeg finder det ligefrem er Familiens Pligt. Hils hende mange Gange fra mig. Hils ogsaa Tante Emma mange Gange og beed hende om Forladelse fordi jeg ikke fik sagt Adieu. Moder skal hilse Bestemoder og Tante Lisbeth; Bestemoder har vel været hjemme og spurgt om mig? Fader skal hilse gamle Schouw Klitgaard og Schauenborg ikke at

forglemme; endvidere takke Hr. Ryberg for den meget venlige Hilsen, jeg havde den Fornøielse at modtage fra ham.

Det var en dygtig Mængde Hilsner og et dygtigt langt Brev. For at I inte skal blive forvænte maa jeg blot fortælle, at saadant et kommer der ikke hvert Øieblik flyvende, det er saamæn ikke fundet paa Gaden.

Levvel

Eders

Waldemar.

Esk.

Harald!

Vil Du gjøre mig en Tjeneste? – naturligviis! – godt; gaae saa op til Dr. Schack, Compagnistræde No 19, spørg efter Oberstinde Olsen og bring hende min allerærbødigste og hengivneste Hilsen; hvis hun ønsker at vide lidt om mig, saa kan du fortælle. Hils samtidig Fru Schack og Doctoren fra mig. Spørg hvorledes lille Wilhelm befinder sig, om den Allermindste har faaet sine Tænder o.s.v. Gaae dernæst op paa Ite Sal, Hjørnet af Nyhavn og Qvæsthuusgaden hos Grosserer Kramer; Hils Fruen mange Gange fra mig, siig hende at dersom jeg kunde faae Permission vilde jeg tage til Kjøbenhavn for at komme og drikke The hos hende en Aften. Spørg hende om den lille Olluffa er ligesaa smuk som da jeg reiste. Hils Grosserereren, fortæl ham og Fruen mine mange Hændelser, hvis de have Lyst at høre derpaa. – Det er det Hele.

Waldemar.

15 [14]

[Poststempel:] Kjøbenhavn 29-1 6½-8 M

ST

Aspirant Weitemeyer

1ste Batteri (Capt. Bruun[sic!])

Slesvig

Kjøbenhavn d: 28 Januar. 64

Waldemar!

Nu har du nok længe ventet paa Brev, for dit Brev fik vi først den 27de. Imidlertid kan du ikke begribe, hvor Moder og vi andre ere bleven indtagne af din Idee, om at skrive Breve istedetfor Dagbog. Bliv endelig ikke kjed af det, thi der er jo Intet saa galt, at det er dog godt for Noget, du kan jo nemlig godt, naar du kommer tilbage, finde paa at udgive dine Hændelser i Trykken (Jeg forbeholder mig lidt af Honoraret, da det er min Idee). De har nu bedt mig om at skrive et rigtigt langt Brev til Dig; det bliver vel ikke saalangt som dit. Alt det Foregaaende var blot Fyldekalk, nu kommer Indholdet.

Fader siger, at han savner dig meget i denne Tid, da der er saa meget at bestille. Hvad Bedstefaders Tøi angaaer, har Tante Mille beholdt det meste, kun Værktøiet, Klæderne og Dreiebænken er bleven uddelt mellem Onklerne og Fader. Vi takke for den deilige Ost; saa vilde Fader gjerne sende noget tilbage i den Kasse, men han veed ikke, hvad det skulde være; jeg vil nu foreslaae et Dusin stegte Gaaselaar, men du skal ikke være bange, det skal du ikke faae at trækkes med. Paa Værkstedet gaaer det som sædvanligt, Fader har ikke mange Svende. Moder er rask, lige som vi Andre, men ønskede at du snart var færdig med din Promenade ovre i Slesvig. Forresten kan du gjerne lade være at fortælle os noget om hvad I skal gjøre derovre; det veed vi vist ligesaagodt som I selv. Har du ikke mødt Eugen Ibsen derovre,

han har været ovre og beseet Dannevirkestillingen; han har fortalt om den og vist mig et Kort over Dannevirke, saa jeg veed ganske god Besked. Du troer da ikke andet end vi leve herovre af bar Politik, for naar man sætter sig til Bords, kan man næsten ikke komme til at tykke for bare at tale om de Tydskere; du skal see, naar Du kommer hjem, hvor det har taget paa mig og de Andre. Det vrimler af Soldater herovre; vi har en lang skikkelig Garder i Indquartering; jeg skulde gjerne sige dig hvad han hedder, men jeg veed det s'gu ikke. Olsen reiste i Søndags, 24de, til Flensborg; her er en Hilsen fra ham. Forresten er det en Skam at du ikke har faaet Equiperingspenge, og det mener Cramers med. Det er sandt: jeg skal hilse fra Hr. og Fru Cramer, som ere raske og har længtes saa forskrækkelig efter at høre noget fra dig. Fruen venter dig en af de første Aftener ved Thee; deres Frøken har det udmærket godt, jeg maatte blive og spise til Aften og endelig love at komme og fortælle noget mere, naar Herren lod høre fra sig. Ligeledes skal jeg hilse dig [fra] Fru Olsen, Hr. og Fru Schack, som jeg ogsaa maatte love at melde, naar du skrev; den lille William er ikke rigtig rask. Det er sandt, Fru Cramer fortalte mig, at den lille Oluffa fik saamange Tænder, saa hun næsten fik formange. Naar du faaer dette Brev, har du vist faaet et andet, hvori Josephine sender dig det saa længe forønskede Brev. Jeg skal sige dig jeg har saa gruelig lidt Tid, for jeg skal skrive latinsk Stiil, og derfor har jeg skreven de grueligste Kragetæer af Verden, men hvis du ikke kan læse det, skal du ikke bryde dig om det, for det er Altsammen noget grueligt Vrøvl. Jeg skal tilsidst bede dig om snart at komme hjem og saa hilse saa ærbødigst. Det Brev skulde nu være saa grueligt langt, men det blev nu ikke længer.

Levvel.

Harald.

Kjære Waldemar!

Diedt siste Brev har redt glædet mig og Moder. Gid at Du har det godt er vord enste Ønske. Jeg ville gjerne skikke Dig noget, men Du maa sige vad det skal være og det vender jeg ogsaa at Du har saa meget tiltro til mig at naar du mangler saa skriv mig til naar der med følger en Pakke saa faar man ikke Brev eller Pakken før om 8 Dage. Lev nu ret Vel og Mandig dog ved du vel ald med Ordre.

Gud vær med dig.

Diene Forældre

Skriv endelig snart og meget.

Kjære Waldemar!

Jeg er nylig blevet færdig med at spise til Aften, og du kan nok begribe, at din Ost har smagt fortræffeligt. – Jeg skal hilse dig fra Tante Mille og sige, at hun ikke har Lyst til at skrive til dig om Bedstefader, men naar du kommer hjem, vil hun mundtlig fortælle dig om det; hun var meget glad over det sidste Brev, som jeg igaar var henne og læse for hende. Du kan aldrig tro, hvor Hønsene ere blevne tamme, naar jeg kommer ned i Gaarden, springer de op paa Hovedet eller Skuldrene af mig, og kommer jeg med Mad ned til dem, saa springer de op paa Tallerkenen hos mig. Idag har jeg spillet med Læreren og faaet 3 nye moderne Polkaer for, som hedder Boenia, Anita, Marequita, jeg vilde ønske at du, naar du om Eftermiddagen ligger paa Sophaen som du har skrevet i dit Brev, da kunde høre mig spille dem hjemme; det vilde udentvivel mere dig. Jeg kan ikke skrive i Aften, da den Finger jeg holder paa Pennen med er revnet tværs over. Farvel.

Josephine

Jeg hviler snart i Morpheus Arme, og vil uidentvivi nok drømme om dig i Nat, thi det gjør jeg næsten hver Nat. For sidste Gang Farvel.

[På selvstændigt ark papir:]

Kjøbenhavn 28. Januar

Waldemar

Du kan aldrig troe hvilken Lykke den Ost gjorde, Fader han spiste den Aften 5 Stykker Mad med det paa derpaa 2 til. Tak skal Du forresten have fordi Du hilste Svendene i det Brev vi fik igaar for Schaumborg blev saa glad at jeg næsten ikke behøvede at bede ham om at dreie et Skaft som jeg skulde bruge til noget jeg lavede. Nu venter vi en Engelsk Kanalfaaede med 20-30 tusind Mand her til Staden. Preussen har skrevet til Sverrige om de havde noget imod at de tog Slesvig og Holsteen saa kunde de have Resten heel. General de Mezar (sic!) har sagt at han kunde holde Dannevirke i 6 Timer, han meente at han skød 50.000 Mand i Timen og at naar han havde skudt dem var der ikke fleer for Øieblikket.

Nu kan jeg ikke skrive mere af det Vrøvl.
Saa Levvel du!

Carl.

Kom snart hjem igjen.
Kl. 8¾ Aften.
Levvel.

Fysing pr. Slesvig. 1/2 64 Kl. 10 Aften

Man veed naturligviis allerede nu i Kjøbenh at den første Træfning er leveret. Preuserne ere gaade over Eideren, har efter Sigende taget Eckernförde og vil saa efter al Rimelighed blive der i Nat. – Natten mellem Søndag og Mandag er der hørt (jeg sov) 2 svære Drøn. Idag har vi hørt at det har været Sprængning af 2 Jernbanebroer ved Hemstedt Sorgaaen. Imorges Kl. 5 er Preuserne begyndt. Efter hvad man kan høre har de overrumplet vore Folk. Nogle kastede Tornystre-
ne. Geværerne havde de alle beholdt. Den første Mand der er faldet er en Infanterist en Jøde ved Navn Lehmann. Det var 18de Regiment. Dragonerne derimod har klaret dem godt, de ventede rolig paa dem i et Baghold og angreb dem da de kom. Vore Kanonbaade gjorde brilliant Affaire; de beskød deres Colonner paalangs.

Infanteriet har saagodtsom Intet lidt; 2 Dragoner taget tilfange. Det er det Hele der er skeet idag. Vi har faaet Ordre til at blive i Klæderne inat. Men der er ingen Rimelighed for at der vil blive blæst til Udrykning inat. Imidlertid er alt Tøi pakket. Endogsaa Madtasken har jeg proppet heel fuld af Smørrebrød, Gaasebryst, Ost; saa jeg har ingen Nød. Hvad min egen høie Person angaaer er der ogsaa skeet noget idag. for det Første er jeg blevet Delingscomandør idag (2 Kanoner) og for det Andet har jeg faaet en Trainkusk til Oppasser som altsaa nu ikke har Andet at gjøre end følge mig i Hælene.

Det glæder mig at Osten har gjort saa god Lykke forresten var Kassen mere værdt end Osten.

Forleden Dag traf jeg Olsen (han ligger nu i Slesvig By) Igaar aftes var han hos mig tillige[med] en Lieutenant Jürgensen.

Jeg har reent glemt at vi Iaften har faaet Besøg her i Byen af 600 Mand Infanteri, af 18de Regiment, som altsaa have været med den første Dag. Folkene ere ved udmærket godt Mod. Nu kommer der

mange Breve, nu er der nemlig Noget at skrive om; Brevene skulle glemmes, nummereer dem.

Levvel

Waldemar

17 [16]

[Poststempler:] Feltpost 9-2 No.1 P. 1
Kiøbenhavn 10/2 Eftm 8

S.T.
Hrr Mechanikus L: Weitemeyer
Kjøbenhavn
St. Kongensgade 17.

Meibølgaard pr. Sønderborg Als 8/2 64

Kjære Forældre!

Jeg befinder mig særdeles vel, kun er jeg saa søvnig, at jeg har betænkt ikke at skrive mere. Vi have ikke været i Fægtning, men staaet parat i 8 Dage, hvilket har udmattet os særdeles. Nu er vi tildeels komne os.

Med det allerførste, maaskee imorgen skal jeg skrive en fuldstændig Raport. Level.

Waldemar.

18 [17]

[Poststempler:] Feltpost 14-2. No 1 P.1.
Kiøbenhavn [?]-2 Form. 11

S.T.
Hrr Mechanikus L. Weitemeyer
Kjøbenhavn
St. Kongensgade. 17.

Stolbro pr. Als d. 14. Febr. 64

Kjære Forældre!

Sidst lovede jeg et langt Brev; det er imidlertid ikke blevet færdigt endnu, det bliver frygteligt langt, der er Pokkers meget at fortælle. Først vilde jeg dog skrive et Par Ord, blot for atter at fortælle at jeg har det særdeles godt, befinder mig i bedste Velgaaende. Jeg har længe ikke faaet noget Brev hjemmefra. Der er da ikke sat gal Adresse paa. Nu skulle Brevene adresseres: 1. Batteri, Sønderborg pr. Als. Skriv snart og fortæl mig hvordan det staaer til hjemme.

Hilsen til Alle.

Waldemar.

19 [18]

[Poststempler:] Nordborg 24-2-1864
Kjøbenhavn 26-2 Eftm 11

S.T.

Hrr Mechanikus L: Weitemeyer

Kjøbenhavn

St. Kongensgade 17.

Mels paa Als d. 23. Febr. 64

Kjere Forældre!

Endnu er det ikke det lange Brev. der staaer d. 11. Febr. ovenover og dog er det endnu ikke færdigt men det skal ogsaa være pokkers langt; jeg troer jeg kommer til at dele det i 2. – Jeg har det meget godt; boer paa en Herregaard, hvor man lever brilliant, sover i Seng med Fjedre, hveranden Nat rigtignok med Klæderne paa. Vi spille Whist hver Aften og det med et underligt Regnskab, som jeg endnu ikke er blevet rigtig klog [paa], men som gjør at det ikke kan løbe op; vi ere særdeles fornuftige, ikke sandt? – Alt hvad der er at faae herovre, kan vi naturligviis ogsaa faae; og man kan næsten faae Alting her; kun en Ting kan man ikke opdrive og det er Skinhandsker. Hvis jeg kunde faae nogen fra Kjøbenhavn, vilde jeg gjerne bede om 2 Par Vadske-skins og 1 Par tykke Hjorteskins Handsker. – Der er flere Ting som jeg uhyre gjerne vilde vide lidt Beskeed med, nemlig hvordan I alle har det og hvad det vil sige, som Harald skrev, at Fader har det saa slemt med Værkstedet. Hvad angaar om jeg snart bliver Lieutnant saa troer jeg nu, at jeg seer mig istand til at sige bestemt naar det bliver; det bliver sandsynligviis til 1. April. –

Jeg har nu saa mange Gange lovet at sende det lange Brev at [jeg] nu virkelig er vred paa mig selv fordi det endnu ikke er færdigt; men Grunden er egentlig den, at det jeg vil fortælle ligge saa langt tilbage i Tiden at jeg maa orientere mig saalænge naar jeg skriver, saa det tager en lang Tid. –

Hils Alle hjemme.

Lad mig høre lidt fra jer Allesammen.

Levvel

Waldemar

Esk. Hils Olsens Familie!

20 [02]

[Poststempel:] Kjøbenhavn 29-2-1864

ST

Aspirant Weitemeyer
1ste Batteri (Capt. Bruus)
Sønderborg pr. Als.

Hermed en Pakke mærke Adresse

Løverdagaften, den 27 Februar 1864

Herr W. Weitemeyer
Aspirant, ved det kongl. Artilleri
p.p.

Uagtet jeg hver Gang der er Brev fra Dem erholder Underretning om hvorledes De har det og som Gud været lovet til Dato efter Omstændighederne har været tilfredsstillende og ved Deres Forældre hver Gang De har tilskrevet dem har bragt mig de hierteligste Hilsener, kan jeg ikke frasige mig den Glæde ved at pr. Ord personligen at bringe Dem min kjærligste og venskabeligste Hilsen; – jeg gjør det med saameget mere Glæde som jeg iaften i Samtalens Løb erfarer at Deres Batterichef er den dygtige brave og humane Mand Hr Capitain Bruus, hvem jeg har den Ære at kiende og være kiendt af.

Jeg finder det ikke besynderlig at De kan være glad over og finde Dem lykkelig ved at have en saa brav og retskaffen Befalingsmand, det er behagelig i Fredstider, men maa være dobbelt behagelig naar man er i Felten og navnlig under saadanne ulykkelige Forhold som de

nærværende. Hvad der glæder os alle saameget, er at De endnu ikke har lidt nogen Mangel paa Fødemidler, som destoværre fra alle Kanter klages saa meget over og som gjør os her Hjemme saa bitterligt *ondt*, thi det er saamænd drøit nok at Soldaten ved dette Krigstog skal lide saameget ved Strabadser og Natteuro, men det værste er dog at vi bestandig hører at han lider af Sult, da der dog saa rigeligt fra alle Steder bliver sørget forat skaffe ham det fornødne. Jeg kan ikke begribe hvorledes Intendanturen bærer sig ad og at der fra Krigsbestyrelsen ikke bliver draget Omsorg for at *Enhver* efter Omstændighederne erholder hvad der tilkommer ham. Hvad er Helten uden Mad og Drikke? – Hvad Krigen og dens Førelse angaaer vil jeg Forbigaa, thi det er ikke godt at sætte sig ind i, vi er de *Smaa* og bliver sandelig ogsaa behandlede som saadanne.

Nu maa jeg nok holde op for denne Gang, da jeg kun har faaet Tilladelse at skrive et par Ord til Dem, jeg vil derfor slutte med det christelige Ønske: at Gud fremdeles vil holde sin beskyærmende Haand over Dem min Ven over Deres agtværdige Batteri-Commandeur Hr Capitain Bruus (som jeg beder at hilse mange Gange) og over den *Hele* brave danske Arme. Gud være med Dem og Lev vell! Dette ønskes Dem af Deres hengivne

Joh. P. Ryb[erg]

Eskr. Min Kone, Emma og Carl beder ligeledes at hilse Dem mange Gange

D.S.

[Kalligraferet]

Kjøbenhavn 28 Febr. 1864

Kjære Waldemar!

Naa, det er da godt at du ikke sulter derovre, efter hvad du skriver idetmindste; thi her i Byen fortalte man at I sultede saa rædsomt, ja nogle levede endogsaa af raa Kartoffler og Snevand!!! (koldt Kjøkken!). Fader tænkte næsten paa at reise over til dig med et lille Udvalg af Fødevarer. Hermed følger en Pakke med 4 Par Handsker; bare du nu ikke stikker fra Als, førend de komme. Du er rigtig en lykkelig Kantøffel; jeg kan godt sammenligne dig med Aladdin, du gnider blot paa Lampen (skriver et Brev) og strax staaer Huset i Fyr og Flamme for at skaffe det Forlangte. Du spørger om hvorledes det staaer med Værkstedet; Fader vil nok selv skrive Noget om det. Du bliver altsaa ikke Løitnant førend til April (tag dig iagt, du ikke løber April)[overstreget]. Imedens jeg har skrevet alt dette, har jeg tænkt paa, hvad jeg skulde skrive om os herhjemme, men der er saamænd Ingenting: Vi haer det Alle godt, undtagen at vi længes saa grueligt efter store Broder, og Moder efter sin Søn og Fader ogsaa, og Tanterne efter deres Neveu. Jeg skal hilse fra Cramers; sidst da jeg var deroppe var deres lille Datter syg; du kan hilse Olsen, som du vel er sammen med, og sige, at jeg har været oppe paa Lærestalten og taget alle hans Ting ud af Skuffen, hvilke jeg nu skal bringe hjem til hans Søster. Vi længes saameget efter dit »lange« Brev. Hilsner fra os Alle.

Harald.

Du veed vel nok, at jeg fyldte 18 Aar den 12te Februar (»Jo, jeg gratulerer«).

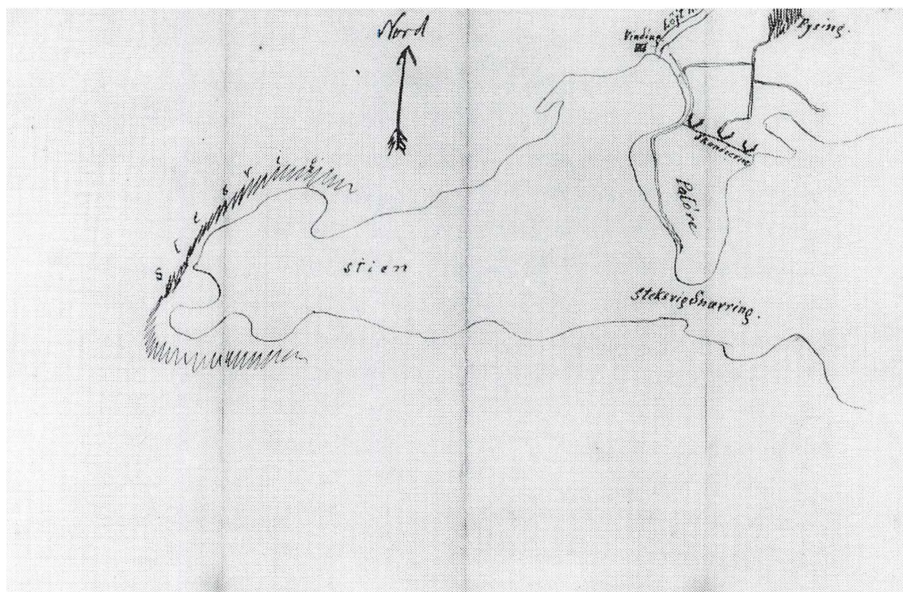
Kjære Waldemar!

Idet jeg ønsker at dette Brev maa træfe dig i beste velgaande, som det har for ladt os alle. Du skriver at du ønskede at vide [h]vo[r]dan jeg har det paa Værkstedet. Det er for saa vidt aldt ved det gamle naar jeg untager, at Svendene er der knab tid paa, saa ved du nok [h]vad jeg mener, jeg maa der for selv hænge volsom i det! Arbeidet er alde det gamle. Det omtalte med Weinreich er alde i orden. Du kan ikke tro [h]vor jeg og vie alle længes efter at tale med Dig og see Dig hos os igjen, og vor jeg komer der Spørger mann altid efter dig. Derfor maa Du endelig skrive os snart og Tidt om det enogsaa er korde Breve.

Lev nu redt vel
og Gud vær med dig.

Dine Forældre!

Ryberg ville komme med et Brev som skulle ligge inden i men i nu er han ikke kom og jeg viel ha at dette Brev ikke skal opholles i et vær tilfælde vær hilset fra ham og Kone.

22 [20]

[Poststempler:] Nordborg 29-2-1864
Kiøbenhavn [?] -2-

S.T.
Hrr
Mechanikus L: Weitemeyer
Kjøbenhavn
St. Kongensgade 17

Stolbro paa Als d. 11 Februar. 64.

Kjære Forældre!

Det er længe siden jeg skrev det sidste store Brev, saa længe siden at jeg knap kan samle alle de vigtige Begivenheder endsige ordne dem. Siden den Tid have vi da endelig faaet Krig; jeg for min Part har havt nok af Krigens Strabadser men dog ikke seet noget til den; jeg har ikke engang seet en Preuser.

Hvad Dato det sidste Brev blev sendt bort kan jeg ikke huske; kun veed jeg at jeg dengang var i Fysing.

Batteriet laa altsaa i Fysing og det af følgende Grund. Fysing ligger lige i Nærheden af Slien og ved et af de smalleste Steder af Slien, som kaldes Steksvig Snævring. Denne Snævring synes paa Generalstabens Kort at være omtrent 300 Alen; men en Dag var Lieutnanten og jeg derude, forat see hvor bred den i Virkeligheden var og det viste sig da, at den ikke var bredere end 50-100 Alen. Her kunde Tydskerne altsaa i en Fart komme over; naar de fik Lov til at gjøre det i Fred, vilde de i en Time have lavet en fuldstændig Pontonbro. Forat forhindre dem i at slaa Bro, og forat gjøre dem Livet saa suurt som muligt hvis det skulde lykkes dem aligevel var der paa den Halvøe der udgaaer fra den

nordlige Side af Slien og danner Snævringen (denne Halvø kaldes Palöre) anlagt 3 Skandser forbundne ved et Infanteribanket; disse 3 Skandser ligge i en Linie, foran dem gaaer en Grav som i Tilfælde af Angreb kom til at overskjære hele Palöre, altsaa sætte Vandet paa den Side i Forbindelse med Vandet paa den anden Side. Paa den midterste var placeret to 24-pundige Granatkanoner; høire og venstre Skandse skulde 1te Batteri besætte. Det ene af vore Halvbatterier skulde imidlertid, naar Fjenden angreb i Centrum, detacheres, og operere under en eller anden Afdeling. Det var første Halvbatteri der blev udseet dertil. Da jeg staaer ved 1. Halvbatteri, er det egentlig kun det jeg nu skal omtale. Om 2. Halvbatteri veed jeg kun, at det under Capt. Bruus først laa i Fysing og dernæst under Retraitten var paa Forpost. Det støtte til os Mandagen d. 8 paa Maibølgaard paa Als.

Commandoen over første Halvbatteri havde Lieutenant Westrup med sine 2 Delingscommandeurer Corporal Larsen og Aspr. Weitemeyer.

Natten mellem den sidste Januar og 1ste Februar hørte man i Fysing nogle vældige Drøn sydfra. Vi vidste ikke hvad det var; senere fik vi at vide, at det var et Par Jernbanebroer der vare blevne sprængte. –

Op ad Formiddagen fik jeg at vide af Lieutnanten at Batteriet officielt var underrettet om at Krigen var udbrudt, idet Tydskerne vare gaaede over Eideren. – Mellem Kl. 6-7 kom der endeel Infanteri til Byen; det var nogle Compagnier af 18de Regiment. De havde baade seet Tydskerne og skudt paa dem; de havde faaet et Par Saarede. Det var aabenbart at Fjenden havde overrumplet dem. De fortalte nemlig at han kom kjørende, han udbredte sig saa hurtigt at de flere Gange havde taget Feil af Preusere og vore egne Folk. En stor Deel af et Compagni havde kastet deres Tornystre for at komme hurtigere afsted; Geværerne havde de alle beholdt. Man meente at han rimeligviis vilde blive i Nærheden af Eckernførde Natten mellem Tirsdag og Onsdag. Men man maatte være beredt paa Alt; alle Folkene fik derfor Ordre til at sove i Klæderne den Nat. Vi have ogsaa troelig beholdt dem paa lige til vi kom til Als.

Den næste Dag (Tirsdag d. 2) stode Hestene opselede fra om Morgenen tidlig. Der kom mere Infanteri til Fysing; der hvor jeg laa kom endeel Menige og en Lieutenant Borggaard, en Reservelieutn. fra forrige Krig, en gemytlig lille Fyr, som jeg delte Værelse med saalænge jeg blev i Fysing. Henad Middag hørtes der Skud i Retning af Mysunde som kun ligger ½ Miil fra Fysing; Mellem 12-1 blev der givet Ordre til Opsadling og Udrykning. I en Fart gik det; Alt mit Tøi havde jeg pakket i Kuffert og Vadsæk, det fik min Oppasser paa Ryggen, afsted med ham til Batterivognen; min Taske var fuld af Mad min Flaske med Brændeviin dem tog jeg selv paa og saa jagede jeg næsten i Galop op til Parkpladsen. Jeg kan ikke nægte, at ved denne hurtige Udrykning, som Infanteristerne ledsagede med den Bemærkning: »saa, nu skal Artilleriet ud« og idet man stadig hørte det ene Kanonskud efter det andet, bankede Hjertet en heel Deel i Livet paa mig. Imidlertid var jeg glad ved at mærke at jeg bemærkede det samme hos de Andre. Mellem 2-3 var Skydningen heftigst. Saa aftog den igjen. Da Capitainen havde ladet os stille for det Tilfælde at der skulde komme Bud efter os fra Mysunde, lod han os nu, da Tydskerne aabenbart vare slaede tilbage, rykke i Qvartererne igjen; men Hestene skulde indtil det var mørkt staae opselede og opsadde, og vi selv holde os fuldstændig parate. –

Om Eftermiddagen spiste jeg til Middag sammen med Lieutnanten som opvartede mig med Historier fra den foregaaende Dag. Om Aftenen overlod jeg ham Sengen; selv vilde jeg sove paa Sofaen; imidlertid fik jeg at vide at der fra Capitainen havde været Bud efter Lieutnanten. Jeg gik strax til Captainens Qvarter talte med Westrup, som fortalte at der var kommen Ordre til at 1ste Halvbatteri næste Morgen skulde være i Hysby, en By, der ligger lidt nord for Centrum af Stillingen; der var Reserveartilleriets Alarmplads (1ste Batteri hører til Res. artilleriet) fordi man fra det Punkt lettest kunde komme til de forskjellige Punkter af den egentlige Dannevirkestilling. Jeg løb hjem, tog min Feltflaske som var bleven tom, i Kroen fik jeg den fyldt med en daarlig gammel Rom; saa gik jeg hjem og sov, da vi skulde op Kl. 2. –

Næste Morgen (Onsdag d. 3) marcherede vi fra Fysing til Hysby; ankom der Kl. 6½ og traf 6te Bateria paa Pladsen. Om Onsdagen angreb Preusserne i Centrum. Vi hørte aldeles tydeligt Kanonskudde-
ne og Geværshalverne og saa tilmed Røgen af hvert Skud. Vi vare ikke længere borte fra dem end omtrent 3-4000 Alen. Vore Kanoner række uhyre langt, vi kunde godt have skudt paa Preusser[ne] fra en Bakke i Nærheden, og det med lige saa lidt Fare som paa Amagerfælled. Da Lieutn. og jeg vare blevne enige om at det kunde være Grin gik han hen til Kommandeuren for Res. Artilleriet Oberstl. Haxthausen for at faae Tilladelse dertil, men han meente dog det var ikke værdt. Tydskerne bleve altsaa slaaede tilbage uden vor Hjælp, og efter Middag fik vi Lov til at rykke hjem igjen. Paa Hjemveien hørte vi at den egentlige Skydning først begyndte; men det var for seent til at vende om, vi havde allerede marscheret 2 Timer, inden vi kom tilbage til Alarmpladsen vilde det være mørkt; vi marscherede altsaa videre hjemad. Vi vare forresten aldeles rolige fordi vi, paa den Maade Skuddene faldt kunde høre at Tydskerne fik Børst. – Hestene stode opsadde og opselede til Kl. 6. K[l]. 9 kastede jeg mig med Klæderne paa Sengen, i den Tro, at vi skulle have Lov til at sove den Nat i Ro; men alerede Kl. 11, altsaa 2 Timer efter blev der blæst, vi skulle stille paa Parkpladsen. Det var aldeles bælmørkt, da jeg kom op paa Parkpladsen kunde jeg i Begyndelsen slet ikke see Kanonerne skjøndt jeg ikke var meer en[d] fire Skridt fra dem. Da vi havde faaet vore Lygter tændte og spændt for, stode vi altsaa færdige og nu fik man at høre hvad der var i Veien: Man havde paa den anden Side af Slien seet endeel Lygter vandre frem og tilbage, og da vore Forposter viste en Lygte vare de pludselig forsvundne; man troede Tydskerne ville til at slaae Bro over Steksvig Snævring. 2det Halvbatteri fik Ordre til at rykke ned til Skandserne, 1ste Halvbatteri, hvortil jeg hørte, blev staaende paa Parkpladsen. Vi fik noget Kaffe derned, og Tobak. Ved Steksvig saae man ikke mere til Tydskerne. Kl. 3 kom der en Ordonants med Ordre til 1ste Halvbatteri; det skulde være i Hysby Kl. 6 om Morgenen (Torsdag, d. 4). Vi marscherede altsaa til Hysby. Der traf vi atter 6te Bateria, det havde bivouakeret der om Natten.

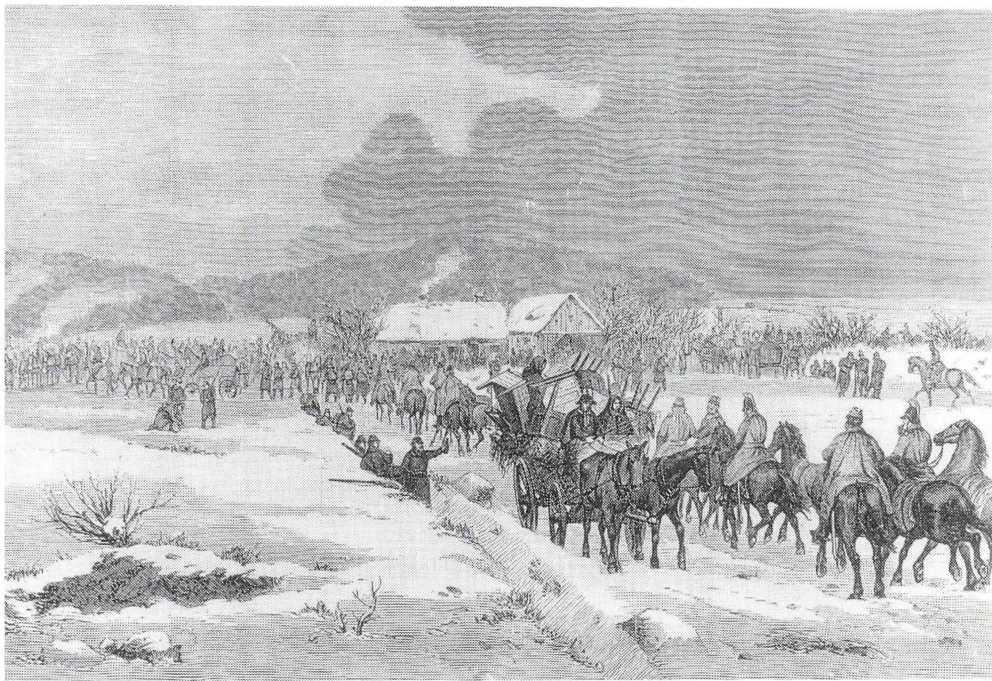
Den Dag fik vi Naturalforpleining bestaaende af røget Flæsk og Kigs. Det gnavede man paa hele Dagen, drak endel Brændeviin og i nærliggende Kro fik man af og til en Kop Kaffe.

Det halve af 6te Batteri spadserede bort om Eftermiddagen det andet Halvbatteri skulde ligesom vi blive paa Alarmpladsen om Natten. Vi skulde altsaa ligge i Bivouak for første Gang; heldigt var det, at det ikke frøs. Da det var begyndt at blive mørkt, bleve Kanonerne og Vognene opkjørte med bestemte Mellemrum [overstreget: saaledes] imellem hver 2 blev udspændt 2 Liner, som kaldes Bivouakstaldliner, til disse bleve Hestene bundne efter at de vare afselede og afsadde. Derpaa blev der udsat Trainconstabler til at passe Hestene og Constabler til Vagt. Resten af Folkene havde Lieutenanten opspurgt en Kostald til. I den ene Side af Stalden stode Køerne i den anden var der lagt en heel [Deel] Halm hvorpaa Folkene laa. Den anden Delingscommandeur og jeg skulde skiftes til at have Opsyn paa Pladsen. Jeg var der først til Kl. var 12½. Sov i Halmen til Kl. 2½ var oppe o.s.v. Folkene havde antændt et Baal paa Marken; der blev brændt Alt muligt ved det Baal. I Begyndelsen kun Qviste og store Grene, senere gik de paa Jagt efter Brændsel; hos en Bonde fandt de en Bænk, en Vognfjel, et Par Hjul store Træstammer; der var et frygteligt Grineri over Alt det de fik reddet til Baalet. Natten gik i Grunden meget hurtigt. Kl. 5 om Morgenen blev Bivouakken atter hævet, Folkene purrede ud og Hestene spændte for. Saaledes stode vi hele Dagen paa Parkpladsen. Om Eftermiddagen kom der Ordre til at vi naar det blev mørkt, altsaa omtr. Kl. 6, skulle marschere bort; hvorhen vidste vi ikke. Det var Fredag Aften d. 5te Febr. Vi troede vi skulde endelig til at slaaes; strax lod jeg stege Flæsk til mig selv og fik ogsaa endeel [af] Folkene til at stege. Saa tog jeg et dygtigt Foer, bestaaende af stegt Flæsk, Rugbrød og et Par Snapse. Endelig afmarscherede vi Kl. 6. Det sneede saa vidt jeg husker.

I Begyndelsen gik det ad Veien til Slesvig By, men da vi kom i Nærheden af Slesvig, dreiede vi om ad en Vei som jeg ikke kjendte. Da vi havde marscheret 24 Timer møder vi en Fyr, som jeg spørger hvor Veien fører hen. Den gik til Flensburg. Nu blev det tydeligt for

mig, at vi ikke skulle slaaes, det havde man blot bildt os ind forat holde det Hele saa hemmeligt som muligt. Først senere fik vi at vide hvorfor vi trak os tilbage. Hele denne Retraitte var en slem Tour. Hestene og Mandskabet vare tilsidst aldeles udmattede.

Kl. 6 Fredag Aften marscherede vi altsaa fra Hysby først næste Morgen (Lørdag d. 6) kom [vi] til en Kro der laa en halv Miil omtrent fra Flensborg. Der var hele Natten kun gjort et Holdt paa et Qvarteers Tid for at give Hestene et Kortfoder. Hvad der gjorde Marschen saa vanskelig var den Mængde Vogne med Fourage o.s.v. og den Mængde Tropper der opfyldte Veien. Undertiden var Veien heelt stoppet. Tilmed var det meget glat, den ene Hest faldt efter den anden. Imidlertid ankom vi Kl. 6 til den omtalte Kro i Nærheden af Flensborg. Kl. 6½ marscherede vi videre; igjennem Flensborg, til Krusaa Kro; der kom vi Lørdag Middag. Her blev gjort et Hvil paa 1½ Time, saa gik det videre igjen. Vi skulle marschere til et Par Byer der heed Aunbøl og Asbøl der skulde vi have Qvarkeer. Det var omtr. den værste Deel af Touren, det var nemlig blevet meget glat og Hestene vare naturligviis matte. Trainconstablerne maatte gaae ved Siden af Hestene. Constablerne hjalp dem med at holde paa Hestene tillige maatte de holde paa Kanonen naar den kom for nær ved en Grøft ellers gled den paa Grund af Sneen ned i Grøften. Jeg blev dygtig træt den Dag. Om Aftenen kom vi til Ringenæs. Lige før vi naaede Ringenæs mistede vi 2 Vogne til Amunition; den ene gik i en Grøft, den anden blev staaende paa Veien, da Hestene ikke kunde trække den, baade fordi det var saa glat og fordi de vare voldsom udmattede.

Trainet ved Isted Kro under tilbagetoget fra Dannevirke, 4. februar 1864.

I Ringenæs fik jeg noget Oxesteg. Jeg spiste og sov paa engang; jeg havde saaledes slet ikke lagt Mærke til at [jeg] spiste sammen med en Dyr læge jeg kjendte; senere fortalte han mig det. Fra Ringenæs til Avnbøl var der henved $1\frac{1}{2}$ Miil; heldigviis kom Lieutnanten og jeg til at kjøre. Jeg havde hele Tiden den Idee at det var en Vei jeg havde været paa før, at den var fuld af Vogne som vi ikke kunde komme frem for, at vi skjældte Bønderne ud o.s.v. Senere var det mig ikke muligt, at gjøre mig klart hvordan Veien havde været, kun det kunde jeg hudske, at jeg hvert Øieblik var sprunget ned af Vognen, hver Gang vi kjørte i Skridt af en eller anden Grund, fordi jeg troede vi

vare ved Quarteret. Kl. 3-4 om Natten naaede vi det endelig. Jeg sov ganske rolig til Kl. var 8-9, [overstreget: men] Lieutnanten derimod ikke. Kl. 5-6 hørte han Kanonskud, han laa og lurede paa det en Stund, men saa hører han et Geværskud lige i Nærheden; det var formeget for ham; han kom op i en Fart for at see hvad det var. Værten kom ogsaa op, han meente det var En der gik paa Jagt. Alt det fortalte Lieutnanten mig senere. Op ad Formiddagen spiste vi varm Frokost og kørte derpaa op hvor Kanonerne stod; paa Veien møder vi en Ordonants med Ordre til Lieutnanten til strax at marschere til Sønderborg. Kanonerne bleve altsaa forspændte i en Fart og saa marscherede vi videre; men nu havde vi jo samlet Kræfter om Natten og Veien var heller ikke saa glat; vi kunde ride hele Veien. Bøndervognene generede os heller ikke videre; de andre Dage havde vi været saa galante at kjøre afveien for dem, saa vi selv gik i Grøften og havde Mas med at komme op igjen; nu derimod lod vi dem kjøre ned i Grøften eller ogsaa smed vi dem ned, naar Veien var for smal. Kl. 3-4 ankom vi til Sønderborg. Vi marscherede op paa en Plads lige udenfor Byen, hvor vi ventede flere Timer inden vi kunde faae at vide hvor vi skulle i Qvarteer. Da vi endelig afmarscherede var det næsten mørkt. Vi skulde til Maibølgaard. Vi havde været saa fornuftige at lade Kanonerne staae inde ved Sønderborg, ellers troer jeg ikke det var lykkedes os, at komme derud før næste Morgen saa tilsneet var Veien flere Steder. Lieutnanten, Dyr lægen og jeg rede i Forveien; et Sted var der dygtigt dybt; jeg sad og rodede i Sneen med Fødderne, Hesten sprang paa alle fire op ad Sneen og ned igjen og prustede. Det var forresten en interessant lille Tour, denne fra Sønderborg til Maibølgaard. Hvad der især gjorde den interessant var Lieutnanten. Han var nemlig meget udmattet, og naar man er meget træt er Phantasien som bekjendt meget livlig, tilmed den megen Snee som undertiden aldeles blændede; jeg selv saa ogsaa undertiden Bønderhuse hvor der Intet var eller hvor der blot var et Gjærde, men hans Syner vare meget værre og hans Veltalenhed udmaalede dem ganske mageløst. Da vi saaledes kom til Indkjørdslen til Maibølgaard /: en lille simpel Vei der dreier af fra Hovedveien :/ saa jeg paa hver Side af den kun en lille

utilhuggen Steen, men Lieutnanten gav en nøiagtig Beskrivelse af 2 store Steenstøtter en paa hver Side af Veien og tilmed sagde han at han aldeles tydelig saae en lille bitte Mand læne sig til den ene. Vi rede imidlertid forbi Indkjørdslen, vi troede ikke det var rigtig Vei; længere henne opdager vi et virkeligt Huus, vi holder stille foran det og brøler paa Folkene; mens vi nu venter udenfor har han atter Syner, og det meget værre end de andre. Der var nemlig en Brønd foran Huset; pludselig seer han en stor Dameskikkelse strække Armene ud efter Dyrlæggen, som imidlertid holdt ganske rolig paa sin Hest uden at lade sig genere; ligesaa pludselig trækker denne Dameskikkelse sig sammen og lægger sig i Skikkelse af en Raabuk ved Siden af Brønden.

Det var forresten ikke os alene der leed af den Galskab, senere hørte man mange morsomme Historier; saaledes var der en Officer ved Infanteriet, der paa en Nattemarsch paa engang commanderer sine Folk ind paa en aldeles nøgen Mark, da de ere opstillede derinde siger han ganske rolig til dem: ja, nu kan I gaae ind i 3de Klasses Ventosal, Toget gaaer snart. Han var i den gode Tro, at de vare paa en Jernbanestation.

Grunden til disse Syner var naturligviis den store Udmattelse og saa den hvide Sne. Dem der reed sade af [og] til og sov paa Hestene. Infanteriofficererne gik med deres Oppassere under Armen og skiftedes med ham til at sove. Det ene Halvbatteri var altsaa ankommet til Maibølgaard. Det andet som Capitainen var med fortalte man var taget af Preuserne. Men næste Dag ankom de i bedste Velbefindende; de havde været paa Forpost og blandt dem der skulde dække Retraiten, men havde dog ligesom vi ikke faaet Leilighed til at løsne et Skud. Paa Maibølg. bleve vi ikke mere end et Par Dage saa marscherede vi til Sønderborg for at hente Kanonerne og derfra til vort nye Cantonnement i Stolbro.

I Stolbro bleve vi omtrent en Uge. En af de sidste Dage vi vare der bleve vi atter allarmede. Om Natten Kl. 12½ kommer der en Ordonants til Capitainen, med Ordre til Batteriet, næste Morgen at være i Sønderborg Kl. 9. Der er 2½ Miil fra Stolbro til Sønderborg, vi maatte altsaa op Kl. 5. Det var imidlertid blot for at bringe

Kanonerne ind til Sønderborg for at vi i Tilfælde af Alarmering hurtigere kunne være paa Pletten. Det varede heller ikke ret længe; jeg troer det var allerede Dagen efter at vi fik Ordre til at være i Sønderborg Kl. 6 om Morgen. En Fanger Preuser havde nok fortalt, at der skulle være et Angreb den Dag. Der skeete imidlertid Intet af Betydning; henad Middag faaer vi Ordre til at ride hjem. Neppe var jeg staaet af Hesten i Stolbro før Trompeterne komme fare[n]de blæser Træd an, man skulde troe Tydskerne var lige i Hælene paa dem. Altsaa strax tilhest igjen; en Kop Kaffe fik jeg Tid til at drikke paa Hesten og saa gik det i rask Trav til Sønderborg igjen; kommen igjennem Augustenborg møder vi en Ordonants med Ordre til os: vi kunne gjerne ride hjem igjen. Vi vender altsaa om og kommer omtr. $\frac{3}{4}$ Miil hjemad, saa kommer Commandeersergeanten strygende efter os, vi skulle øieblikkelig vende om; et nyt Angreb var begyndt. Dengang lykkedes det os at komme heelt ind til Sønderborg uden at møde en Ordonants og da vi kom derind var der Ingenting iveien, saa kunde vi ride hjem igjen. Vi marscherede paa den Maade omtrent 11 Miil den Dag.

Næste Dag fik vi Ordre til at flytte Cantonnement til Elstrup, Schellerup og Svenning. Jeg havde Qvarteer i Elstrup hos Kromanden. Det var et meget godt Qvarteer; idetmindste var der Bræddegulv; hos Bønderne er der ellers Steengulve. I Stolbro havde jeg ogsaa ligget sammen med Dyrlæggen, her havde jeg min egen Seng; det var ogsaa en stor Behagelighed. Vi bleve der imidlertid kun fra den ene Aften til den næste Formiddag. Saa fik vi atter Ordre til at bytte Cantonnement. Vi skulde til Mels, men først hente Kanonerne i Sønderborg og saa tage dem med os.

Her i Mels have vi nu været siden den 21de Febr. Gud veed hvor længe vi skulle blive her.

Om Mels maa jeg imidlertid opsette til det næste lange Brev, dette er allerede voldsomt langt. Forleden Dag tabte jeg min Notitsbog, deri laa Brevet; jeg blev pokkers bange for at være nødt til at skrive det Hele om igjen; heldigviis var der en ærlig Sjæl der havde fundet den.

Jeg har for Øieblikket et ganske udmærket Qvarteer paa en Herregaard.

Skriv snart Noget mere fuldstændigt om forskj. Ting hjemmefra. Hils Alle som have været saa gode at spørge efter mig.

Waldemar

Mels pr. Als d. 27. Febr. 64.

Rumors Gaard blev nævnt for seent; nu ligger vi forlangt fra den.

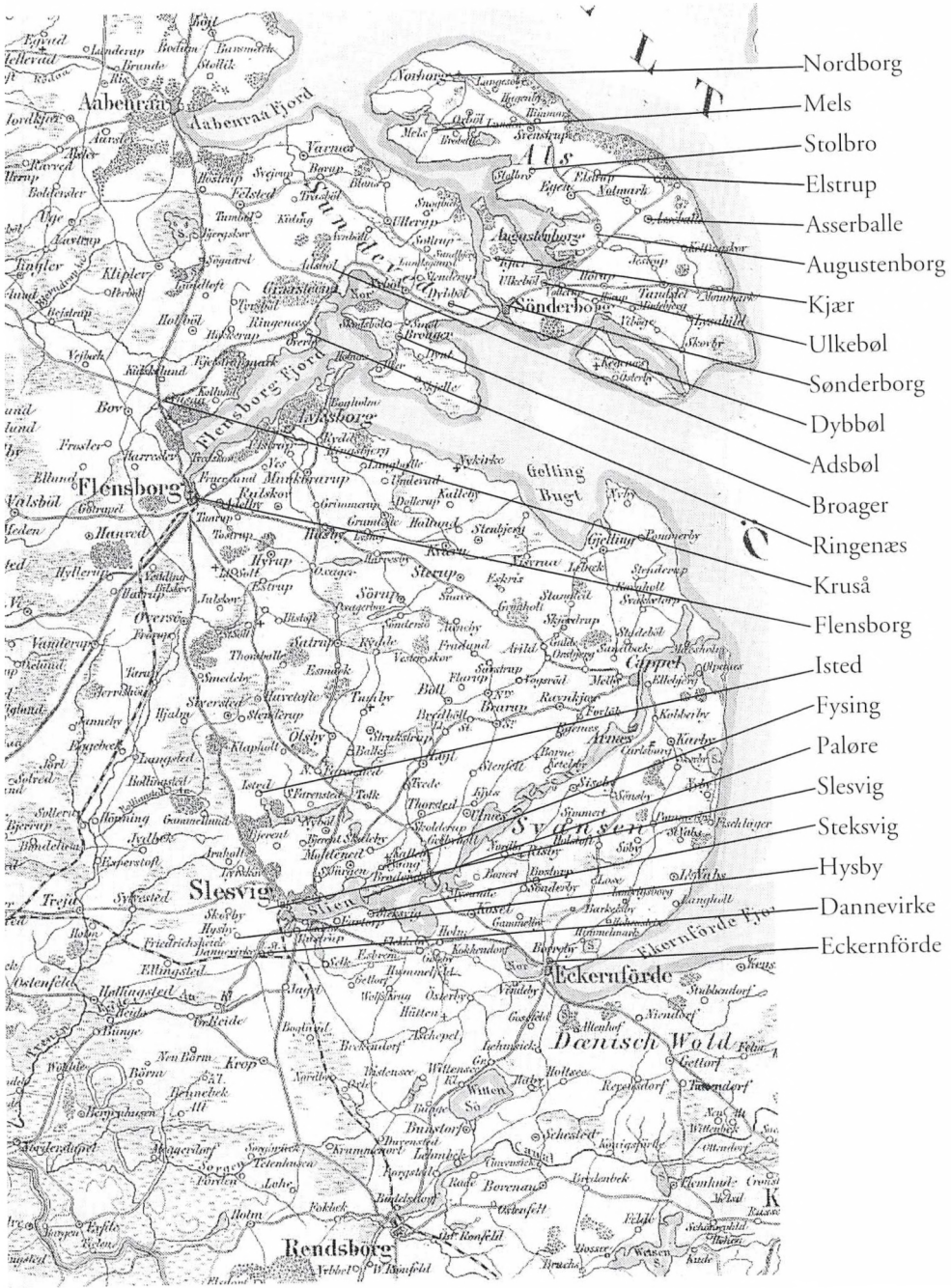
SLESVIG

Udsnit gengivet efter *Kaart over Slesvig med tilgrændsende Dele af Nörre Jylland tilligemed Cartons over Fredericia og Dybbølstillingen*

Carl Otto's lith. Inst.,
P. G. Philipsens Forlag, 1864

Det kongelige Bibliotek,
Kortsamlingen

- Nordborg
- Mels
- Stolbro
- Elstrup
- Asserballe
- Augustenborg
- Kjær
- Ulkebol
- Sønderborg
- Dybbøl
- Adsbøl
- Broager
- Ringenæs
- Kruså
- Flensborg
- Isted
- Fysing
- Paløre
- Slesvig
- Steksvig
- Hysby
- Dannevirke
- Eckernförde

Kjøbenhavn d. 8de Marts. 1864

Kjære Waldemar!

Jeg takker saa mange Gange for Gratulationen. Du har vel faaet de 4 Par Handsker. Du taler rigtignok slet ikke om dem, men jeg tænkte først, at de vare komne til dig, fordi jeg i det medfølgende Brev netop havde gjort dig opmærksom paa, at jeg var traadt ind i mit 19de Aar. Men saa tænkte jeg igjen, at du dog selv kunne havet husket det, uden at faae et Brev (min Skarpsindighed har her for faa Kilder til at komme til noget Resultat). Du maa da endelig skrive, om du har faaet dem. Hvad Artium angaaer, skal jeg først desværre tage den til næste Aar; til den Tid er nok Krigen forbi, og saa er du jo hjemme. Vor indquarterede Garder siger ogsaa, at vi snart faar Fred (du kan jo see, at jeg støtter mig paa Autoriteter); forresten kan jeg ikke forstaae hvorfor Garden var reist et Par Dage over i Holsteen og nu er kommen tilbage. Det var nok det, jeg tænkte: naar vi først fik det lange Brev, var det ogsaa godt. Du har nok ikke havt det saa rigtigt godt, men nu tager du vel ogsaa Opreisning. Du skulde dog fortælle, om Olsen har været med derovre, for du har vel talt med ham. Det er sandt, jeg har en Hilsen til dig fra Hersum; jeg mødte ham i Søndags i et Selskab, hvor de spillede Comedie; bagefter skulde der være Bal, men det vidste jeg ikke noget af; han var i sin Uniform som Ingenieur aspirant, og han fortalte at han, fordi han havde saa lidt at bestille, var bleven saa døven, at han ikke engang gad skrive til dig, og saa skulde jeg hilse dig; forresten lovede han at forbedre sig og see at skrive et lille Brev til dig. Jeg skal hilse saa mange Gange fra Moder hun er bange, for at du ikke har faaet Handskerne, og saa mente hun, at det var betænkeligt med alle de Snapse i det lange Brev; hvis du havde faaet dem paa eengang, kunde der jo have været noget i det, men da de ere stukne ud med Mellemrum i et Brev paa 10 Sider, saa er der vist ingen Fare. Jeg skal hilse fra Fader; Smith, Faders Tobaks-

handler, er reist derover, hvis han møder dig, har han en Kasse Cigarer til dig som Foræring fra Fader, hvis du ellers vil have noget Tobak af ham, kan du gjerne give ham en Seddel paa det til Fader, saa faaer du det strax. Saa skal jeg hilse fra Josephine og Carl og fra vore Tanter og forresten fra omtrent det halve Kjøbenhavn og saa fra

ham selv

Harald.

Død og Pine! Fødselsdagene

Josephines : 12te April

Faders : 23de April

Moders : 28de Mai

Tante Milles : 17de Maj

Din egen : 19 Juli (du kunde vel ogsaa glemme den i saa bevægede Tider)

Carls : 21 August.

For denne gang vil jeg indskrænke mig til dem, men hvis du vil have det, skal jeg gjerne faae opspurgt nogle flere.

[Poststempel:] Nordborg 13-3-1864

S.T. Hr. Mechanikus L: Weitemeyer
Kjøbenhavn
St. Kongensgade 17

Mels d. [12.] Marts. 64

Kjære Forældre!

For et Par Timer siden modtog jeg Brevet hvormed Pakken med Handskerne; jeg kunde strax see at Moder havde været med og købe dem, for det Første vare de ganske udmærkede og for det Andet vare de to Par gule, det er ogsaa Moders Idee, for saa blive de ikke saa let snavsede og det er meget godt; i alt Fald synes min Oppasser saa, for det er ham der maa vadske dem. Tak for Handskerne. – Hr. Rybergs Brev modtog jeg indlagt; det var rigtig smukt af ham at skrive mig til; sig ham det glædede mig overordentligt. Hils ham og Fruen fra mig. – Hr. Ryberg taler om Sult og Harald mener vi spise raa Kartoffler og drikker Snevand til /:vi ville da idetmindste være saa fornuftige at koge Kartofflerne i Snevandet:/. Jeg for min Part har heldigviis endnu ikke havt Leilighed til at sulte, uden forsaavidt der har været mere end 4 Timer mellem hvert Maaltid, saa er jeg rigtignok blevet dygtig sulten. Jeg har lige spist til Middag: gule Ærter, Flæsk, Medisterpølse, og stuede Kartoffler, ristet Brød, dertil Rødviin, og til Slutning Rumbuding. Nei hvad Sulten angaaer, saa kjende vi ikke meget til den ved 1ste Batteri. Derimod ere vi meget tørstige. Hvis en eller anden velgjørende Damecomitee ved Hr. Rybergs Hjælp kunne bringes til at sende nogle Flasker Madeira, Cognac, Portviin o.s.v., kunde den være aldeles forvissat om vor mageløse Taknæmmelighed og overordentlige Mod naar det igjen bliver Krig. Vi mærke nemlig aldrig Noget til Krigen; her i det nordlige kan man kun høre naar de

slaaes ved Dybbøl og ville de over her skal [de] faae med os at bestille; men det har ingen Nød; Preusserne ere hidentil altid meget omhyggelig gaaede afveien for 1te Batteri. Hr. Ryberg taler endvidere om ulykkelige Forhold; det synes mig dog ikke. Preusserne ere gaaede ind i Jylland, det skulde de ikke have gjort for deres egen Skyld, det er til vor Fordeel, det sikkrer os fremmed Hjelp. Desuden hører man bestandigt at Østrigerne og Preusserne ikke ere rigtig gode Venner; en preusisk Menig hilser aldrig en østrigsk Officeer og omvendt. Det er Alles Mening her, at til Foraaret /:Mai:/ faaer Piben en anden Lyd. – Det er forresten ganske rigtig naar man troer at Armeen sulter, forsaavidt den Deel af den angaaer, der ligger i Sønderborg og Omegn, som komme paa Forpost den ene Gang efter den anden; der er de Afdelinger der i 5 Dage ikke have faaet Naturalforpleining de have naturligviis spist Alt hvad Folkene havde de vare hos; men det har ikke forslaaet. Der er dem der i 24 Timer ikke have havt Noget at spise. Forresten troer jeg, at det er blevet afhjulpet nu. – I det sidste Brev, skrev jeg hvordan det var gaaet Halvbatteriet paa Retraiten; Aviserne have været saa fulde af Beretninger om hvorvidt Tilbagetoget var beretiget eller ei. Alle dem jeg har talt med mene det var aldeles rigtigt; skulde Armeen have staaet et Par Dage længere ved Dannevirke havde den været aldeles ude af Stand baade til at holde sig længere i Stillingen og at trække sig tilbage; al vor Modstandskraft vilde have været brudt. Paa Tilbagetoget var forresten Enhver fuld af Sorg, man kunde i Begyndelsen slet ikke forstaae det, man vilde meget hellere være bleven i Stillingen; det var meget langt fra at Soldaterne havde tabt Modet; en af dem sagde til mig: »det synes jeg dog ikke vi havde fortjent«. – Men de overvurderede deres Kræfter. –

Olsen har jeg længe ikke seet. Han ligger i Nærheden af Sønderborg og maa af og til trække paa Forpost. Jeg tænker at jeg snart faaer Svar paa et Brev jeg for et Par Dage siden skrev ham til.

Der maa vist blive sendt en forskrækkelig Mængde Uldtøi til Armeen, 1ste Batteri har i alt Fald faaet en heel Deel. Først fik vi en dansk Sending, dernæst fik vi en Masse Uldtøi fra en fransk Dame-comitee. Jeg for min Part fik fat i 2 Par udmærkede Uldsokker.

Igaar var der Gilde her paa Melsgaard, det var nemlig Lieutnantens Fødselsdag. Han havde i den Anledning faaet en Sending fra Kjøbenhavn, bestaaende af Viin, Lax, Sardiner o.s.v. Fruen hjalp ham paa det Bedste, saa jeg tvivler om, at den commanderende General den Dag levede bedre en[d] vi. Blandt andre var ogsaa indbudt Captlieutn. Wilde, Chefen paa Panserskonnerter Absalon.

Har Fader faaet de 20 Daler af dem jeg lagte med? Det vilde jeg gjerne vide.

Harald! vil du sige til Hersum at det er noget Snak med hans Dovenskab. Hvad din Gebourtsdag angaaer, saa maa jeg sige dig at jeg hudskede det selv; dit Brev fik jeg først længe efter.

Fader og Moder længes efter at see mig og tale med mig. Saalænge vi vare i Bevægelse herovre maa jeg rigtignok tilstaa at jeg længtes slet ikke efter Hjem; under saadanne Omstændigheder glemmer man Alt troer jeg. Men naar man saa kommer i Ro og ligger [og] kjeder sig som vi, saa begynder man rigtignok at længes. Hils Alle hjemme, Tante Mille og Emma, Olsens Familie /:Schack, Cramer:/

Levvel

Waldemar

d. 12te Marts

d. 19de Marts 1964

Kjære Waldemar!

Du maa ikke blive vred, vi fik rigtignok dit Brev i forgaars, og saa har jeg smølet hele 2 Dage med at skrive dig til, men nu skal jeg ogsaa skynde mig med at skrive. Du kan ikke tro hvor vi blev glad over den Beskrivelse, hvad du spiste, den Spiseseddel gjorde mere Virkning paa Moder end den mest intetsigende Tirade i en fransk Roman paa en romanslugende Frøken. Vi have det naturligviis alle godt; Kjøbenhavn har faaet Underretning idag om, at Fregatten Sjælland iforgaars har børstet nogle preussiske Korvetter og et Dampskib af nede ved Rügen; men det faaer du vel at vide, før du faaer mit Brev. Forresten har Fader idag otte Dage faaet de 20 Rigsdaler, og Støvlerne hos Øder er betalt. Da Tydskerne er saa bange for 1ste Batteri, har du vel heller ikke seet noget til Granaterne fra dem; det er nogle slemme Kugler, for jeg har seet et Stykke af en øvre fra Sønderborg. I næste Uge er det Paaske, og jeg haaber paa ved Faders Godhed at kunne komme ned til Basnæs, jeg tænker allerede paa at skrive til dig dernedefra. Hvis du vil vide Nyt fra Kjøbenhavn, kan jeg fortælle dig at der er kommen flere svenske Officerer herover som Frivillige, blandt andre en, som hedder Dævel (bare han maa blive det for Tydskerne!). Jeg skal hilse dig fra Cramers, deres lille Datter har været lidt syg, men er nu fuldkommen rask, og saa skal jeg hilse dig fra Hr. Ryberg, Moltsen og Kallehauge, som nok bliver kaldt ind til 1ste Mai. Saa, nu forestiller jeg mig, at du faaer dette Smøleri lige ovenpaa en delicat Middagsmad, og slænger dig hen med en Cigar i Munden for at læse noget rigtigt godt; jo pyt! men jeg kan virkelig ikke servere med noget bedre, Villien er der, men ... o.s.v. Saa vil jeg da begynde paa Slutningsangen: Jeg skal hilse saa mange Gange fra Fader og Moder, dine Sødskende og Tanter og en heel Deel Andre.

Harald

Kjære Waldemar!

I dette øieblik kommer jeg op fra Ver[k]stæde[t] og ser at der er Plad[s] i Brevet til at ønske dig en glædelig Paaske jeg vile øn[ske] at du kunne tilbringe den hos os. Jeg stoler bestemdt paa at du ville skrive mig til [h]vis du mangler noget, midt eneste ønske for øiebliket er at have lyst til at Reise over til Als for at see [h]vordan du har det. Lev nu ret vel og brug altid dien Fornuft i [h]vad du foretager dig.

Gud vær med dig
og vær hilset fra os Alle
Dien Moder og Fader!

Skriv mig endelig saa tidt som det er dig mulig naar det blodt er 4
Liner.

26 [03]

Gode Weitemeyer!

Lad mig ved et Par Ord vide af hvad Grund 1/2 Batteriet er forflyttet, og fortæl mig i det Hele taget al Nyt hvad De faaer at høre.

Her er nu ligesom blevet noget tomt efterat Artilleriet er draget bort. Jeg vilde virkelig ønske at vi ogsaa snart kunde sætte os i Bevægelse.

Levvel

Melsgd d. 20 Marts 1864

Deres

V: Westrup

Til

Aspirant Weitemeyer

Basnæs 23. Marts 1864

Kjære Waldemar!

Nu er jeg da paa Basnæs og skriver i mit eget Navn, men det værste er, jeg veed ikke, hvad jeg skal skrive. Igaaraftes kjørte jeg fra Kjøbenhavn og opfylder nu mit Løfte til Moder, nemlig at skrive til dig. Jeg haaber du har det fremdeles godt, og at 1ste Batteri fremdeles vedbliver at være Fugleskræmsel for de Tydskere; det var nok igaar Preusserkongens Fødselsdag, jeg kan tænke I har givet hans Folk nogle Hilsener. Jeg kan nok mærke, at dette Brev ikke bliver langt, for det første gaaer Posten snart fra Basnæs og for det andet kan jeg slet ikke tvinge noget ud af mig. Saa kan jeg hilse saa mange Gange fra Fader og Moder, fra dine Sødskende,
hvorunder indbefattet

Harald

28 [25]

[Poststempler:] Augustenborg 23-3-64
Kiøbenhavn 25-3 Eftm 11

S.T.

Hrr Mechanikus L: Weitemeyer
Kjøbenhavn
St. Kongensgade No 17

Almsted d. 23 Marts 64. Kl. 3-4

Kjære Forældre!

Nu er den Herlighed forbi; d. 20 flyttede vi fra Meels, Herregaarden er forladt af Artilleriet, dog først efterat vi havde haft et lille Eventyr; men det kan jeg først fortælle naar jeg kommer hjem, det staaer opbevaret i min Dagbog som en pudsig Begivenhed. Saa godt vi havde levet paa Herregaarden, saa godt kom vi ogsaa til at betale; det kostede mig hver Dag omtrent 5 M og det er ikke lidt for min Pung; men den kan jo heldigviis taale det. Nu ligger vi i Almsted; Fader har sagtens kjøbt et Kort over Als. Nu ligger vi rimeligviis igjen til Disposition i alle Retninger, hvilket vil sige det samme som at vi skal til at kjede os nederdrægtigt; jeg vil haabe at Franskmændene og Italienerne snart komme og jage Tydskerne Pokker i Vold. Ogsaa her kunne vi fra en Høi see og høre Skuddene ved Dybbølstillingen; de skyde dygtigt, men noget Hovedangreb vover de neppe for det Første, Nattefrosten, som forresten ikke er stærk forhindrer dem i at trække deres Tropper sammen foran Stillingen.

Iforgaars talte jeg med Olsen i Sønderborg, han skulde om Eftermiddagen paa Forpost. Han bad mig hilse mange Gange.

Hvad sagde Ryberg til min Hilsen? Han loe vel af mit Forslag.

Hvordan har Moder det? Moder har da Grund til at være Glad, for 1ste Batteri har da endnu ikke en eneste Gang været med. Men veed du saa hvad vi gaaer og trøster hverandre med herovre, vi troer ganske bestemt at vi til Sommer skal ned i Tydskland.

Jeg har skrevet paa saadant et lille Stykke Papir for jeg har ikke ret meget tilbage; jeg maa snart til at fornye min Beholdning. Hvordan har Josephine det, hun bliver nok voxen snart, jeg hører aldrig Noget om hende og Carl. Hils Alle hjemme.

Waldemar

Hils Olsens Familie, sig jeg har talt med ham, han var i bedste Velgaaende.

29 [26]

[Poststempler:] Kjøbenhavn 27-3 2-3
Feltpost No 1 P. 1 29-3
Augustenborg 3-4
Feltpost no 1 P. 1 10-4

Til S.T. Hr. Aspirant W. Weitemyer
1ste Batterie (Capt. Bruus) paa Sønderborg
[Sønderborg udstreget med blå blyant og ligeledes med
blåt er der skrevet:]

Augustenborg [dette er også udstreget med blæk og øverst på konvo-
luttten er skrevet med samme blæk:]

Artillericomnd i Dyppelstilling.

Kjøbe[n]havn d. 27. Marts
Paaskemorgen

Kjære Waldemar.

Det var os alle ret kjært, at modtage et Brev fra Dig i gaar Løverdag.
vie ser jo der af at Du har det godt og er Rask, og det er jo vord
enste Ønske. Du kan tro jeg har tænkt meget paa at reise over til Als
for at besøge Dig i Paasken, men dels er Dien Moder ikke rigtig Rask,
og jeg var bange for at det ville blive for dyrdt for mig, saa har jeg da
opgivet Reisen til en anden gang. Her [h]jemme er aldt ved det gamle
paa det nær at Harald er paa Landet med sien Ven Fabricius. Arbeidet
gaar heller ikke saa rask som det kune, dog maa jeg ikke klage, hos
Møller er det ved det gamle, han har bedt mig om at hilse Dig mange
gange.

Du skriver at du har maatet gived 5 M. om Dagen for din Kaast,
Moder mener at du moske har gjord for store Fordringer, eller er aldt

saa dyrdt der ovre, Jeg ved ikke om du har talt med Smidt ham som bringer mig Tobak han lofte mig at opspørge Dig og [h]vies Du da mangled noget da at fly dig det, og i et hver fal[d] at give Dig en Kasse Sigar fra mig.

Du hilse mange gange fra her Rüberg og hele hans Familie de spørger altid efter Dig Og vær nu hilset fra dien Moder og mig.

Lev nu redt vel og Gud vær
med Dig

Dien Fader.

Du maa endelig skrive snard i gjen om det er nok saa lidt, naar vi blodt høre lidt fra dig. Nu skal jeg see at faa dien Søster og Karl til at skrive i Brevd. men det vil vel holde haard til Være er saa smugt jeg har laaved at vil gaa lidt med dem i Dag naar jeg komer fra Kirke. Gud give at Du kune gaa med.

Lev Vel

27/3 Kl.11 Formiddag 64

Valdemar

Jeg ved ei hvad jeg skal skrive andet end ønske Dig en glædelig Paaske som dog er til ingen Nytte for Du faaer vel ikke Brevet før paa Fredag. Fra Moder skal jeg hilse Dig mange Gange, hun har været syg men saa fik Fader hende endelig til at gaae ud i Fredags da vi kom til Jernbanen var den gaaet saa kjørte [vi] i Droske til Frederiksberg. Da vi var kommen der gik vi Haven rundt saa kjørte vi igjen hjem for Moder var syg saa hun ikke kunde gaae, nu er hun dog bedre. Fader og Josephine er nu i Kirke saa jeg kjeder mig slemt kan Du troe; jeg

troer jeg gaaer op og henter Nøglen til Verkstedet og laver Ladestokken istand til en stor Pistol jeg har faaet, den er over en halv Alen lang. Levvel Valdemar jeg kan ikke skrive noget mere.

Levvel Valdemar

Carl

Hils Olsen naar Du treffer ham.

Kjære Waldemar!

Grunden hvorfor jeg aldrig skriver til dig, er den at jeg intet Nyt har at fortælle; den ene Dag gaaer som den anden uden nogen videre Afvexling. Moder har ikke været rask i den sidste Tid, og hun mener at hun ikke bliver det før du kommer hjem. Jeg har været i Kirke i Formiddags, og da Blædel bad for Fædrelandet, bad han at alt hvad der var ædelt og godt hos det danske Folk maatte vedblive, og føre dem til Seir. Undertiden synes jeg der er saa meget at fortælle dig, som kunde interessere dig at høre, men nu har jeg glemt det.

Du hilses fra alle som du kjender og nogensinde har seet.

Levvel Waldemar.

Josephine

[Med faderens håndskrift:]

Hiels Leutnand Olsen fra mig og Moder og sig ham at vie har talt med hans Moder og Søskende som alle befandt sig Vel.

[Poststempler:] Frederiksborg 26-3
Feltpost No 1 P. 1 28-3
Augustenborg 29-3
Augustenborg 3-4

Aspirant Weitemeyer
1ste Batteri [overstreget]
paa Tiden Augustenborg [overstreget]

[Skrevet til øverst:]
Artillericomnd i Dyppelstillingen

Hillerød d 26de Marts 1864

Kjere Weitemeyer!

Først og fremmest tak for Deres Brev, som det ret glædede mig at modtage, og undskyld tillige at det har været saa længe inden jeg svarer Dem paa Deres Brev, men det gaaer saa let i Langdrag med Brevskriveriet. – Som De vel har seet i Avisen fik jeg da Examen og var i det hele taget tilfreds med Udfaldet; thi jeg fik mange gode Charakterer (isærdeleshed for alle mine Konstruktioner) og manglede kun faa Point i 1ste Charakteer, men det kunde ikke blive til mere end 2en Charakteer. Dagen efter at jeg var færdig med Examen blev jeg Soldat ☺ som Reservecondukteur og har nu siden den Tid uafbrudt været i Trøien. Jeg har forresten som saadan haft det meget godt jeg boer paa Castellet og Øvelserne vare kun fra 8-2. Vi lære mange gode Ting og i Ridning og Hugning have vi ogsaa Undervisning, som er meget rart, sidst jeg var ude at ride, reed vi en længere Tour ud ad Frederiksberg, og nu skal vi næste Gang til Charlotten-

lund. – Jeg antager forresten snart personligt at kunne hilse paa Dem; thi der er stærk Tale om at jeg efter Paasken bliver commanderet til Dybbøl, det kunde jo blive ganske rask, isærdeleshed nu der er kommet lidt Varme i Luften. –

De har nok døiet meget i Vinter, jeg har truffet Deres Broder og faaet lidt at vide af ham om Deres Krigerfærd, dog nu har De det vel saa nogenlunde godt. – De har vel neppe været rigtig med at slaaes; thi jeg syntes der bliver sparet saa meget paa Artilleriet. Nu kan man vel snart gratulere Dem til at blive Lieutenant; thi jeg syntes at det er paa Tiden, dog jeg tør ikke endnu titulere Dem for andet end Aspirant, da jeg er bange Brevet ellers ikke skal naae Dem. – Begge Brødrene Petersen og Pingel ere Løjtnanter ved Infanteriet og blive vist snart afsendte til Hæren. Petersen, Pingel og Thorup fik alle 2en Charakter. – Jeg er for Øieblikket i Hillerød hvor jeg besøger min Familie i Paasken, det er ganske rart at komme lidt ud af det militære, man behøver da ikke her at være i Sengen Kl. 11 om Aftenen. – Skriv mig engang til og Lev vel! Det ønsker Deres hengivne

E. Hersom

Adr. Condukteur Hersom
Citadellet Frederikshavn

31 [27]

[Poststempler:] Feltpost No 1 P. 1 3-4
Kjøbenhavn 4-4

S.T.
Hrr Mechanikus L: Weitemeyer
Kjøbenhavn
St. Kongensgade 17

[Med blyant:]

Sønderborg d. 2. April Aften 9

Kjære Forældre!

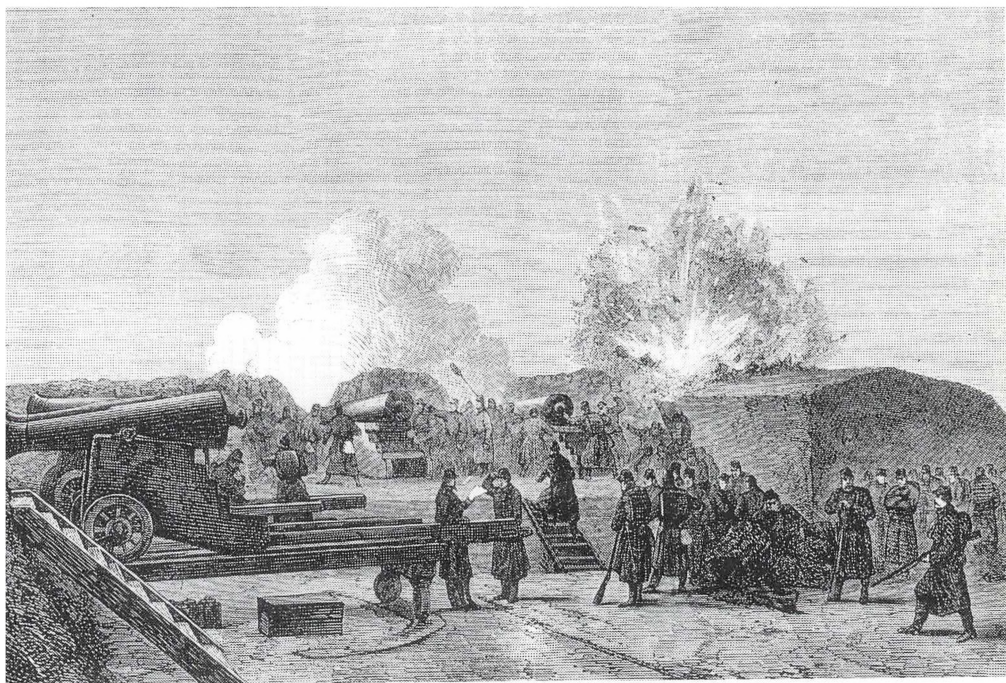
Intet er saa omskifteligt som Livet i Felten. Iforgaars i Mels i temmelig god Ro og idag har jeg været i Skandsen No.6 i Dybbølstillingen. Det var frygteligt saa Granaterne regnede ned over os; det var tilsidst ikke muligt at være der.

Gud skee Lov jeg kom godt derfra;

Dette er den sidste Uddannelse, om et Par Dage er jeg rimeligviis Skandsecommandeur paa No. 6. – Nu kunde jeg nok bruge nogle Fødevarer. Addr. Sønderborg.

Level

Waldemar

I en skanse ved Dybbøl

32 [28]

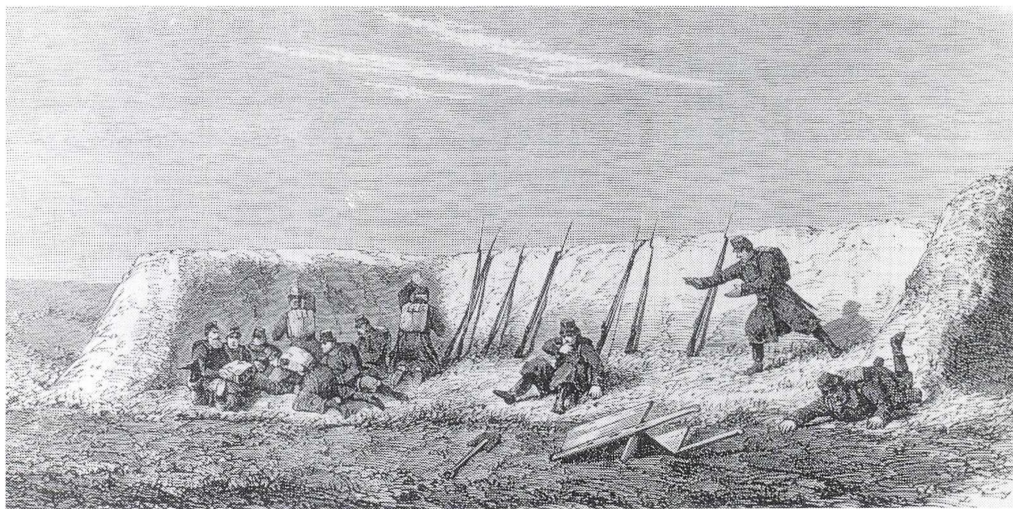
[Poststempler:] Feltpost No.1 P. 1 7-4
Kiøbenhavn 8-4 Eftm 11

S.T.
Hrr Mechanikus L: Weitemeyer
Kjøbenhavn
St. Kongensgade 17

Kjær pr. Sønderborg d. 6te April 64. Kl.4.

Kjære Forældre!

Fader og Moder og vel Alle hjemme bleve vel meget forbausede over det korte Brev der kom for et Par Dage siden, som var skrevet med Blyant i Skandsen No. 6.

»Dæk!« – Skitse fra løbegravene

Det hænger ganske simpelt saadan sammen; d. 31 Marts var Alt ved det Gamle i Meels, jeg skulde paa Vagt og var lige taget afsted fra Meelsgaard, da der kom en Skrivelse fra Batteriet; Lieutenant Westrups Broder, som ogsaa laa paa Meelsgaard, reed efter mig og fortalte mig hvad der stod i den. Det væsentlige i den var, at Aspiranterne skulde d. 1ste April fremstille sig i Sønderborg for Artillericommandoen for Dybbølstillingen /: Major de Jonq[u]ier[e]s :/; Aspiranterne skulde ansættes ved Stillingen for at uddannes i Fæstningsartilleriet. Samme Aften tog jeg ud til Batterichefen Capt. Bruus for at sige ham Farvel og melde mig fra Tjeneste ved 1ste Batteri, som jeg nu ikke mere staaer ved. Den 1ste April om Morgenen kjørte jeg fra Meels til Sønderborg og fik af Majoren Ordre til næste Morgen at begive mig til Skandsen No. 6. Den 2en om Morgenen var det altsaa jeg kom ud til Skandsen og om Aftenen var det jeg skrev Blyantsbrevet. Nu kan jeg sige jeg har været i Ilden. Den 2en blev Skandsen formelig overdænget med Granater; den 3die var det ikke nær saa slemt, den 4de

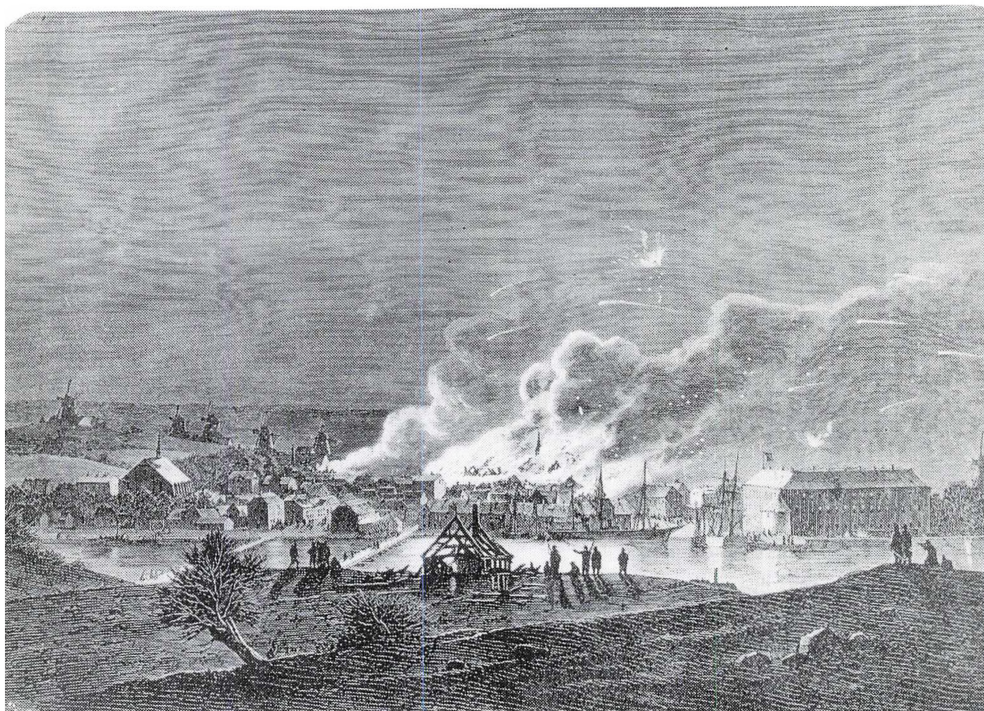
derimod var det igjen temmeligt uhyggeligt; det er navnlig om Eftermiddagen at Tydskerne skyder fra deres Batterier, saa har de nemlig Solen med dem. En god Indretning er det at der naar Skydningen ikke er stærk staaer flere Infanterister og kiger over Brystværnet; naar de see en Granat komme raabe de »dæk jer«, og saa putter man sig væk i en Fart. Den 5te om Morgenen gik jeg ind til Sønderborg. I de 3 Dage jeg havde været paa Skandsen havde Tydskerne skudt Byen i Brand, den midterste Deel af den var aldeles spoleret, de fleste Folk vare naturligviis flyttede ud af Byen. Jeg fik af Majoren Tilladelse til at blive i Qvarteer paa Landet til d. 8de eller 9de. Den 8de skal jeg gaae op paa Contoiret for at høre om der er Ordre til mig, hvis der ingen er kan jeg blive til den 9de. Jeg blev indquarteret eller rettere sagt indquarterede mig selv her i Kjær; jeg skrev ikke igaar, endskjøndt jeg burde have gjort [det], for jeg var dygtig træt; jeg spiste først til Middag og gik derpaa i Seng Kl. 1 om Middagen, drak The og spiste til Aften paa Sengen, vendte mig om paa den anden Side og sov til imorges Kl. 7.

Jeg troer jeg skrev i Blyantsbrevet om Fødevarer; det [var] noget overilet; ganske vist saae det den Aften noget sort ud, for jeg havde slet Ingenting, men jeg blev hjulpet næste Dag. Idag har jeg været inde i Sønderborg og kjøbt en heel Deel. Jeg har næsten givet 10 Rdr. ud. Jeg kjøbte en lille Kuffert, lod paasye en Rem saa jeg kan bære den over Skulderen; den skal være til Mad, saa kjøbte jeg: 1 Flaske Portviin, 1 Trdl Brændeviin, 1 Spegepølse, 1 Rullepølse, 1 Æske Sardinier, et Stykke Ost, hvidt Sukker, Kaffe, Cigarer, og Tobak, saa nu har jeg ingen Nød. – Jeg kan forresten ikke nægte, at jeg gjerne saae at dette Leben snart var forbi og det kan heller ikke vare ret længe. Bliver Tydskerne ved som hidetil kan de ikke tage Dybbølstillingen, der maa mere til end de har ført i Ilden. Undertiden morer de dem med at sidde paa deres Hale bagved et Gjærde og brøle »Hurah«, saa bliver der vexlet nogle Geværskud, de faaer et Par Granater ud til dem og saa er det forbi. Tydskerne gjøre kun de Løier om Natten for at alarmere os.

Jeg hører allerede Moder sige »bare han nu dækker sig godt naar der bliver raabt dæk«. jo Du kan troe jeg gjør det, jeg er nok ingen Nar. Jeg har en bestemt Følelse af at jeg snart kommer sund og rask hjem og kysser jer Allesammen, uden Undtagelse, Tante Mille og Emma indbefattet, hils dem mange Gange fra mig. Harald kunde gaa op til Cramers og Schacks og hilse dem fra mig og fortælle dem hvordan jeg har det. Fader maa ikke være vred paa mig fordi jeg ikke har skrevet saa tidt, det er ikke altid at Omstændigheden tillade det. Imorgen skal jeg hvis jeg kan faae Leilighed skrive igjen. Alle ere vel raske hjemme? Nu kommer det bare an paa at faae Brevet sendt bort, men det lykkes vel nok, endskjøndt der ikke mere er nogen Feltpost i Sønderborg.

Levvel

Waldemar.

*Sønderborgs brand under bombardementet den 3. april 1864,
set fra Dybbølsiden*

33 [29]

[Poststempler:] Feltpost No.1 P. 1 8-4
Kiøbenhavn 9-4

S.T.

Hrr Mechanicus L. Weitemeyer
Kjøbenhavn
St. Kongensgade 17

Kjær pr. Sønderborg d. 7 April 64. Kl. 11

Kjære Forældre!

Jeg lovede igaar at skrive idag, og her er jeg. Jeg er nylig kommen tilbage fra Sønderborg, hvor jeg var oppe paa Artilleriets Contoir for at høre naar jeg skulde gaae ud til Skandserne; Majoren sagde jeg kunde imorgen /:Fredag:/ Eftermiddag begive mig paany til Skandsen No 6; jeg har isinde at gaae derud i Mørkningen. Inde i Sønderborg fik jeg at vide at en Lieutenant Jørgensen der staaer ved samme Compagni som Olsen, for Øieblikket var i Reimuths Hotel; jeg gik derop. Jørgensen fortalte mig, at Olsen havde det meget godt, han er for Øieblikket paa Forpost; han meente, at naar Olsen bare havde nogen mere Hvile vilde han befinde sig meget vel. Det kan Harald fra mig fortælle hans Familie; det er ikke sagt han har faaet Leilighed til at skrive. – Da jeg idag kom tæt ved Sønderborg hørte jeg en Granat fra Broager slaa ned i Byen; Tydskerne have allerede idag kastet en halv Snees Granater derind. Det lader til at de efterhaanden flytter Skudlinien henimod den Deel af Byen der endnu ikke har lidt noget videre. Det er meget sørgeligt at see; ved det første Skud kommer der Bevægelse i Fruentimmerne, de stikker strax af, siden de Andre. Man seer det ene Flyttelæs efter det andet forlade Byen. Armeen stiller Vogne til Beboernes Disposition. Garden patrouellierer og udstiller Skilvagter hist og her i Byen, for at paase at der ikke bliver stjaalet.

Der [er] forresten aligevel blevet stjaalet /:reddet:/ en Mængde; naar Beboerne have forladt Huset gaae Soldaterne ind og tager hvad de kunne bruge. Flere af dem ere forresten blevne arresterede.

Jeg tænker at jeg for Fremtiden kan faae et Brev sendt bort hver Aften; i alt Fald kan Fader og Moder være overbeviist om at jeg skal gjøre mit Bedste. Derimod er der nok ingen Udsigt til at jeg kan faae noget Brev hjemmefra, jeg [ved] nemlig ikke hvortil det skulde adresseres for at træffe mig.

Adresseer det til Axel Zimmermann i Kirsteins Mølle pr. Sønderborg, et Brev skrevet med den Adresse og afsendt saasart dette er kommet til Kjøbenhavn kunde jeg muligviis faae.

Hilsen til Alle.

Levvel.

Waldemar.

34 [30]

[Poststempler:] Feltpost no. 1 P. 1 12-4
Kiøbenhavn 13-4 Eftm 11

S.T.
Hrr Mechanicus L. Weitemeyer
Kjøbenhavn
St. Kongensgade 17

Dybbølst. Sk. No: 6 d. 10/4-64. Kl.8 Aften

Dybbølstillingen er blevet meget stærkt beskudt idag, lige fra 10½ til 7. Det har været en lang Dag, men den er dog gaaet. Jeg befinder mig vel. Imorgen Aften skal jeg i Qvarter saa skriver jeg derfra imorgen eller overmorgen. Hils Alle.

Level.

Waldemar

35 [31]

[Poststempler:] Feltpost No 1 P. 1 12-4
Kiøbenhavn 13-4 Eftm 11

S.T.
Hrr Mechanicus L: Weitemeyer
Kiøbenhavn
St. Kongensgade 17

[Med blyant:]

Sønderborg d. 11/4-64. Kl. 7 Aften

Kjære Forældre!

Jeg er lykkelig og vel kommet ind til Sønderborg, har faaet Qvarteer her i Byen og skal blive her til imorgen Aften saa skal jeg ud til et Kanonplacement mellem Skandserne No 4 og No 5. Der skal jeg være 24 Timer saa skal jeg være 24 Timer i Sønderborg igjen o.s.v. Her er dygtig Liv inde i Byen. – Idag fik jeg et Brev som Fader havde skrevet udenpaa. Deraf seer jeg at Moder har været syg. Moder er vel bedre nu. Skriv endelig snart til mig. jeg længes uhyre efter at vide om Moder er fuldstændig rask nu. Adresseer til *Overcommandoen for Dybbølstillingen*. Imorgen skal jeg skrive igjen. Nu skal jeg ud og besøge Olsen, han ligger i Barakker en Fjerdingvei uden for Byen. Jeg har kun skrevet med Blyant for at det kunde gaae hurtigere jeg vilde nemlig gjerne ud til Olsen inden det blev mørkt.

Hils Alle.

Levvel.

Waldemar

36 [32]

[Poststempeler:] Feltpost No 1 P. 1 13-4
Kiøbenhavn 14-4 Eftm. 11

S.T.
Hrr Mechanicus L: Weitemeyer
Kjøbenhavn
St. Kongensgade 17

Sønderborg d. 12te April 64. Kl. 7.

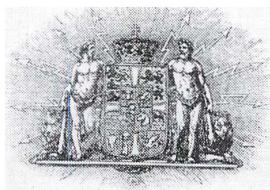
Kjære Forældre!

Jeg skal heldigviis ikke mere til Skandsen No. 6. Derimod til et Kanonplacement tilvenstre af Skandsen No. 5. Der skal jeg ud om et Øieblik. Imorgen Aften kommer jeg igjen ind til Byen, saa skal jeg igjen skrive og noget mere udførligt. Hils Alle.

Lev vel.

Waldemar.

Telegraphstation

Kjøbenhavn.

TELEGRAM N°. 1177

Indleveret i Ulkehøjl den 17/4 1864 51. 53 M.

Commandanten i Ulkehøjl
per Fanderborg til Hr. Weidemeyer & Kølens.
Artilleri-Regiment Weidemeyer
er falden den 14de over Korgenen.
efters Befaling
Ljensholms.
Oberstlieutenant Galsch.

37 [33]

Telegraphstation Kjøbenhavn

Telegram No. 1197

Indleveret i Ulkebøl den 17/4 1864 5 T. 55 M. Efterm.

Overcommandoen i Ulkebøl pr. Sønderborg til Hr Weitemeyer i
Kbhvn.

Artilleri Aspirant Weitemeyer er falden den 14de om Morgen.

efter Befaling

Stjernholm

Oberstlieutenant & Stabschef.

[Poststempler:] Feltpost No 1 P. 1 16-4
Kiøbenhavn 17-4 (Eftm.) 11.

[Kuverten forsynet med sort segl]

Til Herr Mecanicus Weitemeyer
Kjøbenhavn
Store Kongensgade

Sønderborg, d. 16 April 1864.

Det er mig en tung Pligt at skulle bringe Dem det sørgelige Budskab, at Deres Søn den 14de om Mørgenen i Løbegraven mellem Skandserne No. 4 og 5 er bleven ramt af en fjendtlig Granat og er død paa Stedet. Han havde Commandoen over et Par Kanoner det nævnte Sted. – Jeg har desværre først idag faaet at vide, hvorhen jeg kunde sende dette Sorgens Budskab, og har, for om muligt tidligere at kunne komme paa Spor derefter, tilladt mig at aabne et til Deres salig Søn adresseret Brev, hvilket jeg ikke undlader at tilsende Dem tilligemed et andet, der idag er kommet hertil. – Endeel af Deres Søns Sager ere beroende ved Artillericommandoen, og tillader jeg mig derfor at forespørge, hvorhen de skulle sendes, ligesom det vil være mig kjær, om jeg paa nogen Maade kunde bidrage til at opfylde et eller andet af Deres Ønsker med Hensyn til Ovenstaaende. – Forventende Deres ærede Svar tegner jeg

med megen Agtelse

Hagbarth Elben

Min Adresse er:
Premierlieutenant Elben
Adjutant ved Artillericommandoen i Dybbølstillingen
Sønderborg.

[Poststempel:] Feltpost No.1 P. 1 23-4

Til Herr Mekanikus Weitemeyer
Kjøbenhavn
Store Kongensgade No 17

Hermed 2 Pakker mærkede EP Kjøbenhavn
[Konvolutten forsynet med sort laksegl med våben]
[Bagpå konvolutten med blå blyant:]
Lieut. Elben i Artilleriet

Straabjerggaard, d. 22de April 1864.

Deres meget ærede Brev af 18de har jeg modtaget og beklager kun efter de sidste Dages Begivenheder ikke at kunne opfylde Deres saa naturlige Ønske om at faae Deres Søns Liig bragt til Kjøbenhavn, da han alt er begravet paa Sønderborg Kirkegaard efter de Oplysninger, jeg har kunnet indhente. Det forrige Pladscommandantskab i Sønderborg er ophævet, og jeg veed ikke engang, hvor jeg skal finde Commandanten, da Fægtningen den 18de gjorde en hurtig Rømning af Sønderborg nødvendig; det vil maaskee imidlertid ved Leilighed være muligt, men for Øieblikket ikke. De Sager, som vi have faaet, undlader jeg ikke at tilsende Dem, men jeg antager, at Pladscommandantskabet har nogle endnu, hvilke ville blive eftersendte, saasnart jeg har kunnet indhente fornødne Efterretninger om det oftomtalte Pladscommandantskab. Med Hensyn til Deres salig Søns Død, da er den øieblikkelig gaaet for sig, idet han blev truffet i Brystet af et Stykke af en Granat; det er mig saaledes meddeelt af en Officeer, der var tæt ved ham.

Idet jeg endnu engang skal udtale mit Haab om at skaffe de endnu efterladte Sager tilveie, blandt hvilke muligviis turde være den omtalte Dagbog, som Deres Søn formodentlig har baaret hos sig, tegner jeg

med megen Agtelse

Hagbarth Elben

40 [06]

[Konvolutten skrevet med anden hånd end brevet:]

Hr. Mekanikus L. Veitemeyer
Store Kongensgade 17.

29/4 64

Hr Mechanicus Weitemeyer

Jeg undlader ikke at meddele Dem, at Deres Søns Lig vil ankomme
iaften paa Banegaarden samtidigt med en Transport af Saarede.

Tiden kan jeg ikke opgive, men paa Banen vil De i eftermiddag
sikkert kunne faae Underretning derom

Ærbødigst

S.W[?]

41 [07]

Til
Herr Mekanikus Weitemeyer
Kjøbenhavn
Store Kongensgade

Hermed 1 Sabel i Halm og 1 Pakke
mærket W Kjøbenhavn

[Konvolutten forseglet med sort lak og våben]

Als, d. 5. Mai 1864.

Høistærede!

Da jeg idag har modtaget en Sabel og en Pakke fra det forhenværende
Pladscommandantskab i Sønderborg, tilhørende Deres afdøde Søn,
undlader jeg ikke herved at tilsende Dem disse.

Med megen Agtelse

Hagbarth Elben

Til Herr Mekanikus Weitemeyer

42 [08]

[Poststempler:] Feltpost No 2 P. 1 8/8
Kjøbenhavn 9/8 Form 11

S:T:
Hr. Mekanikus L: Weitemeyer
Store Kongensgade.
Kjøbenhavn

Skydebjerg den 8' August 1864

Igaar har jeg modtaget Deres Brev af 7' Juni og et dermed følgende Kuffert. Idet jeg herfor meddeler Dem min Tak, skal jeg tillige underrette Dem om, at den Oppasser, som Deres Søn havde medens han stod ved Batteriet, endnu er til Tjeneste ved Samme, men at jeg er uvidende om hvilken Oppasser han havde i Dybbølstillingen, hvor han blev commanderet hen fra Batteriet den 1ste April. Hvad jeg veed om Deres Søns Liv ved Armeen geraader ham kun til Ære; han var paapasselig og ufortrøden i Tjenesten, og udenfor Tjenesten var han opmærksom og beskeden ligeoverfor sine Foresatte, og tjenstvillig mod sine Kammerater.

Bruus.

Til
Hr. Mechanikus L: Weitemeyer

Noter

(Tal henviser til brevnummer)

1. *pivin* (pivain/pivæng) udmærket, fortræffelig.
Forekommer først i Levin: Den nye Docentpost 1863 (ODS)
Esk = Efterskrift.
2. *særskilt Kniv og Gaffel* – der hentydes formodentlig til en kombineret gaffel og ske, som er omtalt i Chr. Bredsdorff: Paa Feltfod (1889) side 64: »mit Spiseredskab gjør udmærket Tjeneste, især til Ærter og Flæsk: først en Skefuld Ærter, saa en Stump Flæsk med Gaffelen; akkurat som en Kajakmand, der ror med sin Aare.«
Bakkelsesbæst omdannelse af bagbæst (ODS).
4. *Grad* Det er Réaumur, dvs. 6 grader må svare til 7,5 Celcius.
Ministeriet Ministeriet D.G. Monrad, der overtog regeringen efter at C.C. Hall havde trukket sig tilbage (jvf. indledningen).
Se også brev 7.
5. *Rotting* Spanskrør anvendt til strafferedskab.
7. *Kongen* ☉: Christian IX.
13. *Daler, Rbd* = Rigsbankdaler; uofficielt »Rigsdaler«.
14. *Rbdr* = Rigsbankdaler = 6 mark eller 96 skilling; 1 mark = 16 skilling.
Poet = Potte.
15. *ST* = Sendes til.
16. *Trainkusk* Træn (train): hærafdeling, hvis opgave det er at transportere troppernes udrustning.
Se også brev 22, der gentager og fortsætter brev 16.
22. *Infanteribanket* Afsats bag brystværnet beregnet til skytterne.
opsele lægge seletøj på i forbindelse med at hesten skal trække en vogn.
opsadle sadle en hest (til ridning).
Parkplads plads hvorpå artilleri er opstillet.
Alarmpalads samlingsplads for tropper ved alarmering.

Bivouak Bivuak, hyttelejr modsat teltlejr.

Trænkonstabel se noten under brev 16.

Vore Kanoner række uhyre langt 1. batteri havde riflede kanoner.

26. Skrevet med latinsk skrift.

29. *Mark* se note til brev 14.

38. Skrevet med latinsk skrift.

ODS: Ordbog over det danske Sprog.

Kort og illustrationer

(Henvisningerne gælder sidetal)

- Spisebestik, cigaretui, pengebælte, kortbog 18
Waldemar Weitemeyer 19
Gruppebillede af de tre hjemmевærende søskende med billedet af
Waldemar (s. 19) indsat 28
Waldemars bedstefar, far og mor 40
Brevside, 21. januar 1864 (brev 14) 44
Waldemars korttegning i brev af 11. februar 1864 (brev 22) 64
Hærens tilbagetog februar 1864, træsnit 71
Kort over Sønderjylland med afmærkning af omtalte stednavne 76-77
I en skanse ved Dybbøl, træsnit 95
»Dæk!« – skitse fra løbegravene, træsnit 97
Sønderborgs brand, træsnit 100
Telegram (brev 37) 106
Mindesten ved Dybbøl 124

Register

(*Tal henviser til brevnummer*)

»Absalon« <i>Panserskonnert</i>	24
Almsted	28
Als	18, 19, 22, 25, 29, 41
Amagerfælled	22
Asbøl (<i>Trap: Slesvig: Adsbøl</i>)	22
Augustenborg	22
Avnbøl	22
Basnæs	25, 27
Bjering <i>Kaptajn</i>	6
Blædel, N.G. 1816-99, <i>sognepræst ved Garnisonskirken</i>	29
Borggaard <i>Løjtnant</i>	22
Broager	33
Bruus, Niels Peter 1824-1898, <i>kaptajn, senere generalmajor; forhindrede i kampen ved Hardeshøj overgangen til Als den 14. april; det var den eneste gang 1. batteri var i ilden</i>	6, 12, 14, 15, 20, 22, 32, 42
Castellet	30
Charlottenlund	30
Citadellet Frederikshavn	30
Cramer <i>Grosserer</i> <i>1. sal. Hjørnet af Nyhavn og Kvæsthusgaden</i>	14, 15, 21, 24, 25, 32
Dannevirke	15, 24
Dannevirkestillingen	15, 22
Dybbøl	24, 30

Dybbølstillingen	
I brev 29 og 30 staves det:	
Dyppelstillingen	28, 29, 30, 31, 32, 34, 35, 38, 42
Eckernförde	16, 22
Ejderen	16, 22
Elben, Hagbarth	
<i>Premierløjtnant, adjudant ved</i>	
<i>Artillerikommandoen i Dybbølstillingen</i>	38, 39, 41
Elstrup	22
Esselbach <i>Madam</i>	14
Fabricius	9, 29
Flensborg	1, 3, 15, 22
Folketeatret	9
Frederiksberg	29, 30
Fyen	3
Fysing	14, 16, 22
Hannoverische Mynden	13
Hansen, Jacob <i>Particulier</i>	3, 14
Haxthausen <i>Oberstløjtnant</i>	22
»Hekla«	3
Hemstedt	16
Hersom, E(ngelbreth) <i>f. 1838.</i>	
<i>Polyteknisk kandidat 1864;</i>	
<i>reservekonduktør under krigen</i>	
<i>ved Ingeniørkorpset</i>	2, 23, 24, 30
Hillerød	30
Holsten	15, 23
Hysby (<i>Trap: Slesvig: Husby</i>)	22
Ibsen, Eugen <i>Polyt. kand. 1861</i>	15
de Jonquières, H. <i>1816-79, major i</i>	
<i>Artilleriet 1863, mars 1864</i>	
<i>højstkommanderende artilleriofficer</i>	32, [33]

Jordan, C.F. <i>Nålemager, St. Kongensgade 43</i> <i>Bopæl Gjentofte (Vejviser 1864)</i>	14
Jylland	24
Jürgensen <i>Løjtnant</i>	16
Jørgensen <i>Løjtnant</i> <i>Flere mulige, 2 omtalt i Vejviser 1864,</i> <i>desuden polyt. kand. 1859 i infanteriets</i> <i>reserve. Død af sygdom som han</i> <i>pådrog sig under felttoget 1864.</i>	33
Kallehauge <i>Kalhauge, J.C. organist ved Vartov og</i> <i>musiklærer Viggo, pianist.</i> <i>Begge Dannebrogsgade (Vejviser 1864)</i>	5, 25
Kirstein Mølle pr. Sønderborg	33
Kjær pr. Sønderborg	32, 33
Klitgaard <i>Smedesvend</i>	14
Korsør	1, 3
Kramer, se: Cramer	
Krusaa	22
Larsen <i>Korporal</i>	22
Lehmann <i>Infanterist</i>	16
Løwener, W. <i>Jernstøber</i> <i>og maskinfabrikant</i>	13
Maibølgaard pr. Sønderborg Meibølgaard, Majbølgaard, Majbøllgaard	17, 22
Meensen	13
Mels paa Als	19, 22, 24, 28, 31, 32
Melsgaard	24, 26, 32
de Meza, Christian 1792-1865, <i>kommanderende general 1863</i>	15
Moltzen <i>Købmand, Blegdamsvei (Vejviser 1864)</i>	25

Mysunde	14, 22
Møller	5, 29
Oeder, se: Øder	
Olsen, Nicolai	2, 5, 9, 15, 16, 19, 21 23, 24, 28, 29, 35
Olsen, oberstinde <i>Enke efter Oluf Nicolai Olsen, Oberst, korttegner (1794-1848)</i>	14, 15
Paløre <i>(Trap: Slesvig: »Sognets sydvestlige Deel danner et fremspringende Næs i Slien (Paløre)«)</i>	22
Petersen, A.C. <i>Polyt. kand. 1863, løjtnant i artilleriet</i>	30
Petersen, Detlev	14
Petersen, Frederik J.W. <i>f. 1837 Polyt. kandidat januar 1864, Sekond- løjtnant ved infanteriet, såret 13. apr.</i>	30
Pingel, H.H. <i>f. 1838 Polyt. kandidat januar 1864 1860-62 i fransk krigstjeneste Sekondløjtnant ved infanteriet, Faldt 29. juni i forsvaret af Als</i>	9, 30
Reimuths Hotel	33
Ringenæs	22
Ringsted	1
Rumorsgaard (på Als)	22
Ryberg, Joh. P. <i>Graver, St. Petri Kirke</i>	7, 14, 20, 21, 24, 25, 28, 29
Rügen	25
Schack, H. <i>Dr., Compagnistræde 19 (Vejviser 1864)</i>	14, 15, 24, 32
Schaumborg <i>Smedesvend</i>	14, 15
Schellerup	22
Schouw <i>Smedesvend</i>	14

Schwitzer <i>Dr. med. Prof. Overlæge</i> <i>Kongensgade 25 (Vejviser 1864)</i>	10, 13
»Sjælland« <i>Fregat</i>	25
Skaleby	14
Skanse 4	35, 38
Skanse 5	35, 36, 38
Skanse 6	31, 32, 33, 34, 36
Skydebjerg	42
Slesvig	1, 3, 12, 14, 15, 16, 22
Slien	22
Smith <i>Tobakshandler, Kongens Nytorv 15</i>	23, 29
Sorgaaen	16
St. Jürgen <i>(Trap: Slesvig: St. Jørgen Forstad)</i>	3, 14
Steksvig Snævring	22
Stjernholm, F. C. 1822-79, <i>oberstl. stabschef ved overkommandoen</i>	37
Stolbro pr. Als	18, 22
Storebælt	3
Straabjerggaard	39
Svendborgsund	3
Svenning	22
Sønderborg	3, 22, 24, 28, 32, 33, 35, 36, 39, 41
Taasinge	3
Therkelsen, Albert	7
Thorup	30
Tydske Kirke	10
Ulkebøl	37
Waldemars Slot	3
Weinreich, P. <i>Farver</i> <i>Kultorget 15 (Vejviser 1864)</i>	5, 21

Westrup, V.A.T. <i>Sekondløjtnant ved infanteriet, toges til fange 28. juni i kampen om Als</i>	26, 32
Westrup, J.S. <i>1833-1901, sekondløjtnant ved artilleriet 1857, premierl. 1860, 1868 v. den franske armé i Algier, afsked 1875 med kaptajnsrang</i>	22, [24], 32
Wilde <i>Kaptajnløjtnant</i>	24, 32
Zimmermann, Axel	33
Øder, G. <i>Skomager L. Kongensg. 19 (Vejviser)</i>	4, 25

Mindesten ved Dybbøl

